

PORADNIK GOSPODARSKI

UKAZUJE SIĘ OD 1889 ROKU

STYCZEŃ 2024

**KPS – Inwestycje
w gospodarstwach
zwiększające
konkurencyjność**

**Jak żywić tuczniki,
aby dobrze rosły?**

Fundusze Europejskie
Polska Cyfrowa

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

NOWOCZESNE ROZWIĄZANIA DLA NOWOCZESNEGO ROLNICTWA

NAUKA ___ BADANIA ___ DOŚWIADCZENIA
ANALIZY ___ RAPORTY ___ DORADZTWO ___

Drodzy Czytelnicy,
początek roku to dobry moment, żeby rozpocząć przygotowania do nowego, pracowitego sezonu, który przed nami. To dobry czas, aby zrobić inwentaryzację, zaplanować zakupy nasion, sadzonek, nawozów, zrobić przegląd sprzętu i wykonać konieczne naprawy. Z kolei dla hodowców zwierząt to okres, kiedy trzeba ze szczególną troską zadbać o zwierzęta i zabezpieczyć je przed niskimi temperaturami. To, jak teraz przygotowujemy się do nowego sezonu, będzie miało wpływ na wyniki naszych gospodarstw w nowym roku.

Jednak noworoczne spowolnienie w pracach gospodarskich może być dobrą okazją na edukację, aby być na bieżąco z najnowszymi trendami i nowinkami technologicznymi. To również ostatni moment na to, aby nabrać sił przed pracowitym okresem. Może warto zaplanować wypoczynek z rodziną. Wspólnie spędzone chwile pozwolą nie tylko naładować baterie, ale też będą okazją do rozmów i wspólnej zabawy, na co w codziennym zabieganiu brakuje czasu.

Nowy rok to często niepewność tego, co nas czeka. Czy i na jakie wsparcie będą mogli liczyć polscy rolnicy po zmianie władzy? Czy politycy będą odpowiednio szybko reagować na ich potrzeby, szczególnie w sytuacjach kryzysowych? Jakie będą ceny w skupach? Czy pogoda będzie sprzyjała? Mimo tych wielu niewiadomych, pewne jest, że polscy rolnicy, dzięki swojej pracowitości, zaradności i determinacji będą stawiali czoła wszystkim wyzwaniom, jakie postawi przed nimi przyszłość.

Zanim jednak ruszymy do ciężkiej pracy, pragnę złożyć Państwu życzenia noworoczne. Niech nadchodzący rok będzie urodzajny, a ponoszone trudy przyniosą obfite plony i zapewnią dobrobyt Waszym rodzinom. Niech praca przyniesie radość i satysfakcję i niech nie zabraknie powodów do uśmiechu i czasu dla bliskich.

Jacek Sommerfeld
Dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

Czego dziś nie zrobisz, jutro nie dogonisz. A szkoda jeżeli dzień jeden uronisz.

W numerze

- 4 Jak żywić tuczniki, by dobrze rosły?
- 6 Notowania cen produktów rolniczych i środków do produkcji rolnej w Wielkopolsce
- 10 BHP w produkcji zwierzęcej
- 13 Robot udojowy. Czy warto?
- 14 Podsumowanie demonstracji pn. „Zakładanie pasów kwietnych z roślinami miododajnymi”
- 17 Kalendarz wydarzeń 2024
- 18 Jak dorobić w gospodarstwie? Trzy sposoby na nietypowy biznes
- 20 KPS – Inwestycje w gospodarstwach zwiększające konkurencyjność
- 24 Produkcja serów twarogowych
- 26 Karp jest po to, aby go zjeść
- 28 Wpływ rolnictwa ekologicznego na ochronę zasobów przyrodniczych
- 30 Narzędzia wspomagające monitoring agrofagów
- 32 Uprawa chrzanu jako dodatkowe źródło dochodu
- 34 Aktualna sytuacja ASF w Polsce i na świecie
- 36 Niewidzialny wróg w gospodarstwie. Jak uniknąć chorób odzwierzęcych?
- 38 Ręcznie malowane
- 40 Chrońmy jeże
- 42 Kącik rozrywki
- 43 Gołąbki

Wydawca

Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu

Dane kontaktowe

ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
tel. 618 630 413,
email: gospodarski@wodr.poznan.pl
www.wodr.poznan.pl/redakcja-poradnika
Druk SILVERPRINT
Nakład 1500 egz.

Redakcja

Redaktor naczelny Jacek Strykowski
Korekta Edyta Browarska
Skład i łamanie Arek Borowczyk
Zdjęcie na okładce Adobe Stock
Podpisano do druku dnia 24.11.2023 r.

wodr.poznan.pl
WODRwPoznaniu

JAK ŻYWIĆ TUCZNIKI, ABY DOBRZE ROSŁY?

Właściwe karmienie świń ma wpływ na wyniki finansowe tuczu i zwiększa jego opłacalność. Tylko dobrze zbilansowana, odpowiednia dla danej grupy kombinacja może zapewnić najszybszą i najtańszą produkcję. Wiek lub masa ciała tuczników determinują niezbędne składniki odżywcze, a potrzeby żywieniowe podczas wzrostu zmieniają się dość szybko.

ADAM DUDZIAK | POWIAT ŚREMSKI

Co składa się na zdrową dietę dla tuczników?

Świnie hodowane na tucz są intensywnie karmione i ostatecznie zabijane przy określonej wadze. Czy możliwe jest ustalenie idealnej wagi tuczniaka? Według niektórych autorów, tuczniaki powinny być hodowane do osiągnięcia wagi pomiędzy 105 a 115 kg. Na tym etapie osobniki są młode, szybko się rozwijają, wykazują wysokie dzienne przyrosty przy minimalnym zużyciu paszy i posiadają znaczną ilość tkanki mięśniowej. Kluczowe jest, aby na bieżąco kontrolować wyniki żywienia i eliminować wszelkie błędy popełnione w fazie tuczu. Zwierzęta, które są dobrze wyrosnięte i cieszą się dobrym zdrowiem, powinny być przeznaczone do tuczu. Wydaje się rozsądne, aby wybierać świnie do kojców, które są porównywalne pod względem wagi i wieku. Jakie czynniki wpływają na idealną dietę tuczników? Ocena wartości odżywczej materiałów paszowych, określenie zapotrzebowania na paszę, stworzenie zbilansowanej dawki pokarmowej oraz modyfikacja dawki i stężenia składników w zależności od zapotrzebowania to tylko kilka przykładów.

- Taka karma...

Przy wyborze paszy dla tuczników należy wziąć pod uwagę jej zawartość. Idealna pasza powinna zawierać odpowiednie proporcje tłuszczu, węglowodanów i białka. W pewnym stopniu wpływa na to wiek i etap rozwoju tuczników. Skonsultuj się z lekarzem weterynarii, aby zmodyfikować skład paszy w celu dostosowania jej do zmieniających się wymagań.

- Białko podstawą wzrostu

Jednym z podstawowych składników wspomagających rozwój mięśni jest białko. Zapewnij tuczonym zwierzętom dostęp do wysokiej jakości źródła białka, takich jak soja, ryż, kukurydza lub nasiona słonecznika. Upewnij się, że spożycie białka przez zwierzę odpowiada jego etapowi rozwoju.

- Równowaga energetyczna

Utrzymuj zdrowy bilans energetyczny w diecie. Unikaj nadmiernej otyłości, ale nie zapominaj o dostarczaniu tucznikom wystarczającej ilości kalorii, aby utrzymać ich aktywny wzrost.

- Witaminy i minerały

Świnie, które przybierają na wadze, powinny otrzymywać wszystkie witaminy i minerały, których potrzebują ze zbilansowanej diety. Dla ich zdrowia niezbędne są minerały, takie jak wapń i fosfor, a także witaminy A, D i E. Ponownie, rozmowa z dietetykiem zwierzęcym może pomóc w dostosowaniu ilości do konkretnych wymagań.

- Dostęp do świeżej wody

Upewnij się, że tuczniaki mają stały dostęp do świeżej wody. Woda jest niezbędnym składnikiem życia i jest potrzebna do kilku funkcji fizjologicznych, szczególnie tych związanych z rozwojem.

- Regularne karmienie

Utrzymanie regularności i rutyny może być ułatwione poprzez ustalenie stałych pór jedzenia. Częste jedzenie pomaga również zmniejszyć stres, który ma negatywny wpływ na zdrowie.

- Monitorowanie zdrowia

Regularnie sprawdzaj wagę, tempo wzrostu i ogólny stan zdrowia tuczników. Jeśli problemy zostaną wcześniej zidentyfikowane, możliwe będzie podjęcie szybkich działań.

- Higiena otoczenia

Zdrowie tuczników zależy od czystości ich pomieszczeń mieszkalnych. Utrzymanie warunków sanitarnych i zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób osiąga się poprzez regularne czyszczenie.

- Dostosowanie do warunków lokalnych

Dostosuj dietę świń do unikalnych warunków panujących w danym miejscu, biorąc pod uwagę różnice klimatyczne.

foto: Adobe Stock

W zależności od temperatury zewnętrznej może to wymagać dostosowania ilości podawanej wody.

- Konsultacje z weterynarzem

Monitoruj i modyfikuj plan żywieniowy we współpracy z lekarzem weterynarii. Dbanie o zdrowie i dobrostan tuczników wymaga fachowej porady.

Przestrzegając powyższych kryteriów, hodowca tuczników może w powodzeniem zagwarantować idealne warunki żywieniowe swoim zwierzętom, co przekłada się na ich zdrowy rozwój. Korzystne jest również śledzenie postępów w dziedzinie nauki o żywieniu zwierząt i modyfikowanie procedur hodowlanych zgodnie z wytycznymi branżowymi i nowymi zaleceniami. ■

Źródła:

Technika i zasady w żywieniu świń, Lech Nawrocki, Poznań 2011.

NOTOWANIA CEN

PRODUKTÓW ROLNICZYCH I ŚRODKÓW DO PRODUKCJI ROLNEJ W WIELKOPOLSCE

EWA WILCZEK | DZIAŁ EKONOMIKI I ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM ROLNYM

Targowisko, grudzień 2023										
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto paszowe	zł/dt	63,00	62,96			60,00	58,50	60,47	59,00	60,65
Pszenica paszowa	zł/dt	95,00	85,00	95,00		90,00	87,00	89,33	92,00	90,48
Jęczmień paszowy	zł/dt	75,00	76,12	75,00		70,00	68,00	68,68	72,00	72,11
Pszenżyto	zł/dt	75,00	72,00	74,00		70,00	68,00	68,64	71,50	71,31
Mieszaneczka zbożowa	zł/dt	83,00	74,71	82,00		80,00	75,00	75,50	83,00	79,03
Ziemniaki jadalne	zł/kg	2,50	2,45	2,60	2,70	2,63	2,42	2,55	2,83	2,59
Marchew jadalna	zł/kg	3,50	3,70	3,80	3,45	3,83	3,55	3,51	3,75	3,64
Pietruszka korzeń	zł/kg	6,88	6,80	6,85	7,15	7,10	6,83	7,15	6,50	6,91
Buraczki czerwone	zł/kg	3,67	3,86	3,50	3,65	3,75	3,45	3,65	3,50	3,63
Seler	zł/kg	6,88	6,90	6,67	6,50	6,90	6,67	6,55	7,00	6,76
Por	zł/kg	6,67	6,60	6,67	6,80	7,00	6,67	6,50	6,80	6,71
Pomidory	zł/kg	10,67	10,85	10,53	10,50	10,75	10,80		10,70	10,69
Ogórki	zł/kg	10,00	9,50	9,75	9,78		10,33			9,87
Prosię (15 kg)	zł/szt									
Cieleń (40kg)	zł/szt		1150,00							1150,00
Krowy	zł/szt		4500,00							4500,00
Jaja	zł/szt	1,07	1,16	1,12	0,90	1,03	1,18	1,04	1,03	1,07
Ziemniaki jadalne wczesne	zł/dt				1,90					1,90
Kapusta biała	zł/kg	2,90	3,38	3,50	2,27	3,27	3,45	2,60	2,67	3,00
Jabłka deserowe	zł/kg	4,38	4,04	4,17	4,58	4,15	4,20	4,25	4,17	4,24
Truskawki	zł/kg									
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/kg	16,33		14,50			15,00	16,00	15,33	15,43
Ogórki spod osłon - długie	zł/kg	12,67		11,15	11,73		11,45	12,50	12,85	12,06

Przedsiębiorstwa zbożowo-młynarskie i zakłady przetwórcze, grudzień 2023										
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto konsumpcyjne	zł/dt	65,66	60,50	64,00	62,63	60,52		63,71	63,57	62,94
Pszenica konsumpcyjna	zł/dt	87,90	89,50	87,50	89,50	87,77	86,50	87,75	88,07	88,06
Jęczmień konsumpcyjny	zł/dt	72,76	71,00	69,50	70,50	71,00		68,31	73,70	70,97
Pszenica paszowa	zł/dt	79,59	77,00	76,50	77,88	76,88	77,75	78,00	77,70	77,66
Żyto paszowe	zł/dt	59,39	58,00	59,15	59,38	59,48	60,00	59,23	59,35	59,25
Jęczmień paszowy	zł/dt	69,55	68,20	67,00	67,90	67,75	67,00	68,15	69,50	68,13
Pszenżyto	zł/dt	68,01	67,00	67,00	68,15	69,00	69,00	67,20	68,90	68,03
Owies	zł/dt	69,50	70,00	68,00	71,00	72,00		67,25	68,00	69,39
Kukurydza na ziarno	zł/dt	72,00		71,00	72,00	69,80	70,00	69,75		70,76
Groch	zł/dt	101,65	99,40		102,00	100,00				100,76
Mak	zł/dt									
Gryka	zł/dt				180,00					180,00
Łubin słodki	zł/dt	121,00	120,00		123,00	124,66				122,16
Ziemniaki przemysłowe	zł/dt	143,00	145,00							144,00

Usługi,				
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
1 godz. najmu pracownika	zł/h	25,65	26,75	25,75
Orka pługiem 3-skib ciągnik do 60 KM	zł/h	239,00	240,00	238,50
Orka pługiem 3-skib ciągnik pow. 60 KM	zł/h	283,00	282,00	283,00
Podorywka	zł/h	205,00	210,00	200,00
Kultywatorowanie	zł/h	210,00	209,00	211,00
Talerzowanie	zł/h	230,00	229,00	226,00
Bronowanie	zł/h	175,00	176,00	175,00
Agregat uprawowy	zł/h	231,00	230,00	231,00
Agregat uprawowo-siewny	zł/h	281,00	280,00	279,00
Siew siewnikiem zbożowym	zł/h	226,00	227,00	225,00
Siew siewnikiem punktowym	zł/h	209,00	210,00	212,00
Sadzenie ziemniaków	zł/h		201,00	198,50
Roztrząsacz obornika+ładowacz	zł/h	367,00	366,25	366,67
Rozsiewacz wapna	zł/h	227,00	226,00	225,00
Opryskiwacz zawieszany	zł/h	149,00	150,00	148,00
Kosiarka rotacyjna	zł/h	215,00	216,00	215,00
Kosiarko-sieczkarnia	zł/h	650,00	649,00	652,00
Kombajn zbożowy	zł/h	485,20	483,10	485,15
Kombajn zbożowy zbior kukurydzy na ziarno	zł/h	525,00	526,00	525,00
Kombajn do ziemniaków	zł/h	376,00	375,00	374,00
Kombajn do buraków	zł/h	925,00	924,00	926,00
Prasa do słomy kostkująca wielkogabarytowa	zł/h	249,00	250,00	251,00
Prasa do słomy (zwijająca)	zł/h	220,00	219,00	220,00
Ciągnik U-3512 (lub inny do 60 KM) z 1 przyczepą	zł/km	6,79		6,85
Ciągnik U-3512 (lub inny do 60 KM) z 2 przyczepami	zł/km	7,45		7,55

Małe ubojnie i przetwornie - dzienny				
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg	7,29	7,00	7,50
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg	3,69	5,21	5,24
Żywiec wołowy kategoria A	zł/kg	10,49	11,28	11,97
Żywiec wołowy wybrakowany	zł/kg	6,02	7,10	7,66

Duże Zakłady Przetwórcze - dzienny				
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg			7,80
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg			5,00
Żywiec wołowy kategoria A	zł/kg			11,00
Żywiec wołowy wybrakowany	zł/kg			6,00

Rejon I: Złotów, Piła, Chodzież, Czarnków-Trzcianka.

Rejon V: Wągrowiec, Gniezno, Września, Stępca.

Rejon II: Szamotuły, Międzychód, Nowy Tomyśl, Grodzisk Wlkp., Wolsztyn.

Rejon VI: Konin, Turek, Koło.

Rejon III: Kościan, Leszno, Gostyń, Rawicz.

Rejon VII: Krotoszyn, Jarocin, Pleszew, Kalisz.

Rejon IV: Oborniki, Poznań, Środa Wlkp., Śrem.

Rejon VIII: Ostrów Wlkp., Ostrzeszów, Kępno.

grudzień 2023

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
27,50	26,67	25,67	25,67	26,33	26,25
240,00	239,80	241,00	240,00	238,90	239,65
281,00	283,00	281,00	280,00	282,00	281,88
210,00	200,00	200,00	202,50	205,00	204,06
208,00	210,00	210,00	209,00	210,00	209,63
225,00	229,00	227,00	230,00	225,00	227,63
173,00	175,00	176,00	174,00	175,00	174,88
229,00	230,00	231,00	229,00	230,00	230,13
278,00	280,00	281,00	280,00	278,00	279,63
227,00	224,00	226,00	225,50	226,67	225,90
210,00	210,00	210,00	211,00	209,00	210,13
198,33	199,00		200,00	200,00	199,47
365,85	366,75	365,90	366,25	366,15	366,35
224,00	227,00	226,00	225,00	224,00	225,50
149,20	151,00	150,00	149,00	150,00	149,53
217,00	215,00	215,00	214,00	217,00	215,50
650,00	651,00	650,00	649,00	648,00	649,88
484,90	485,00	484,10	485,00	484,85	484,66
523,00	524,00	525,00	523,00	525,00	524,50
376,00	375,00	373,00	374,00	375,00	374,75
925,00	923,00	925,00	924,00	925,00	924,63
250,00	249,00			251,00	250,00
221,00	220,00		219,00	220,00	219,86
6,82	6,80	6,85	6,80	6,75	6,81
7,60	7,45	7,54	7,55	7,45	7,51

ubój do 400 szt., grudzień 2023

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
7,93	6,92	7,03	7,81	6,90	7,30
5,20	4,80	6,14	7,40	5,57	5,41
11,79	11,06	11,60	11,77	10,83	11,35
7,10	7,17	7,63	11,51	9,00	7,90

ubój powyżej 400 szt., grudzień 2023

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
7,93			7,07		7,60
5,20			5,28		5,16
11,00			11,06		11,02
7,10			5,20		6,10

Prywatni oferenci, grudzień 2023

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Prowit LP	zł/dt	332,00	327,00	336,00	340,00	325,00	340,00	340,00	325,00	333,13
Prowit T	zł/dt	315,00	320,00	314,67	315,50	310,00	318,00	320,00	312,00	315,65
Mieszanka PW	zł/dt	310,00	325,00	317,83	315,80	300,00	320,00	330,50	332,50	318,95
Mieszanka PT-1	zł/dt	201,52	197,00	200,00	210,00	189,67	191,77	210,00	190,00	198,75
Mieszanka PT-2	zł/dt	195,04	196,00	200,00	205,00	197,00	200,93	207,50	198,00	199,93
Mieszanka L	zł/dt	225,00	220,00	226,17	230,00	217,33	212,50	220,50	228,33	222,48
Mieszanka CJ	zł/dt	248,00	258,00	252,00	256,00	255,67	256,50	249,00	252,00	253,40
Mieszanka B	zł/dt	197,40	198,00	200,00	205,00	195,00	205,00	199,00	195,00	199,30
Koncentraty 10%-owe dla:										
loch	zł/dt	360,00	358,00	356,00	359,16	358,50	357,00	350,00	355,00	356,71
prosiąt	zł/dt	360,00	359,00	354,00	358,00	357,00	360,00	356,00	357,67	357,71
warchlaków	zł/dt	358,00	360,00	359,00	360,00	358,50	359,00	357,00	357,00	358,56
tuczników	zł/dt	363,34	366,00	365,00	364,00	362,00	365,00	366,00	364,00	364,42
Koncentraty 15%-owe dla:										
loch	zł/dt			357,63	359,00	358,00			358,20	358,21
prosiąt	zł/dt			431,00	432,00	430,20			430,32	430,88
warchlaków	zł/dt		379,00	381,75	380,00	383,00		379,00	378,00	380,13
tuczników	zł/dt	359,00	358,00	355,00	356,00	360,00		359,00	357,00	357,71
Koncentraty 20%-owe dla:										
loch	zł/dt	353,57	351,20	349,00	352,00	350,00	349,00	348,50	345,00	349,78
prosiąt	zł/dt	384,00	386,00	385,00	384,00	386,00	384,00	385,00	387,33	385,17
warchlaków	zł/dt	361,00	358,00	359,00	361,00	362,50	362,00	361,00	360,00	360,56
tuczników	zł/dt	285,00	286,00	287,50	286,90	285,00	285,00	287,00	286,00	286,05
Inne pasze:										
śruta sojowa	zł/dt	289,00	288,00	290,00	286,00	289,00	287,50	289,00	287,33	288,23
śruta rzepakowa	zł/dt	173,00	172,25	171,50	172,00	173,33	172,00	171,00	173,00	172,26
otręby pszenne	zł/dt	90,00	89,50	88,00	90,00	87,00	90,00	87,00	89,00	88,81
otręby żytnie	zł/dt	97,00	95,00	96,00	97,00	95,00	97,00	96,00	97,00	96,25
Nawozy mineralne:										
Mocznik (46%)	zł/dt	251,67	250,00	249,00	252,00	250,00	249,00	251,00	252,00	250,58
Saletra amonowa (34%)	zł/dt	196,00	195,50	194,00	195,20	194,60	195,00	196,00	195,90	195,28
Saletrzak (28%)	zł/dt	172,50	173,40	174,00	173,00	172,00	174,00	172,00	173,00	172,99
Superfosfat granulowany (18%)	zł/dt		199,00	198,00	197,50				200,00	198,63
Superfosfat pylisty (18%)	zł/dt		169,50						170,00	
Sól potasowa (60%)	zł/dt	249,20	250,00	251,00	249,90	248,80	250,00	248,75	249,00	249,58
Polifoska 8:24:24	zł/dt	351,00	349,00	350,00	340,00	341,00	339,50	339,25	340,00	343,72
Polifoska 6:20:30	zł/dt	335,00	334,00	334,50	335,00	333,90	336,00	335,00	334,00	334,68
Polifoska 4:12:32	zł/dt	324,00	326,00	325,00	323,60	324,00		325,00		324,60
Amofoska 4:16:18	zł/dt	180,00	179,00	178,00	180,00		179,00	181,00		179,50
Siarczan potasu	zł/dt			345,00			350,00			347,50
Superfosfat wzmocniony (40%)	zł/dt	315,00	315,00	317,33	316,00			314,50	316,00	315,64

Owoce i warzywa (sprzedaż hurtowa przez rolnika), grudzień 2023

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Jabłka deserowe	zł/kg	3,70	3,90	3,53	3,88	3,90	3,60	3,72	3,50	3,72
Wiśnie	zł/kg									
Truskawki	zł/kg		35,00		37,00					36,00
Pomidory gruntowe do przetwórstwa	zł/kg				9,80		10,00			9,90
Ogórki gruntowe	zł/kg		8,10	7,50	7,60		7,90			7,78
Papryka czerwona	zł/kg	10,60	11,00	12,18	10,23		11,00		11,00	11,00
Papryka zielona	zł/kg	8,60	8,00	8,00	7,90		8,50			8,20
Marchew jadalna	zł/kg	2,20	2,30	2,15	2,49	2,25	2,75	2,70	2,62	2,43
Pietruszka - korzeń	zł/kg	5,20	5,55	5,95	6,13	5,65	5,50	5,90	6,00	5,73
Buraczki czerwone	zł/kg	2,40	2,90	2,45	2,65	2,45	2,25	2,65	2,45	2,53
Seler	zł/kg	5,80	5,75	5,90	5,83	5,50	5,65	5,45	5,70	5,70
Por	zł/kg	7,15	7,00	7,38	7,32	7,25	7,50	7,38	7,35	7,29
Cebula	zł/kg	2,70	2,90	3,16	2,78	2,57	4,80	2,90	1,90	2,96
Kapusta biała	zł/kg	2,75	3,00	2,59	3,00		3,20	2,85	2,90	2,90
Ziemniaki jadalne	zł/dt	220,00	227,00	225,00	223,00	224,00	200,00	218,00	223,00	220,00
Jabłka do przetwórstwa	zł/dt				80,00		79,00			79,50
Ogórki spod osłon	zł/dt				790,00		800,00			795,00
Pomidory spod osłon	zł/dt	975,00		990,00	985,00		980,00		1000,00	986,00
Kapusta biała wczesna	zł/dt									
Ogórki spod osłon - długie	zł/dt	800,00		810,00	798,00		800,00	795,00	810,00	802,17
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/dt	1900,00		1895,00	1900,00		1950,00	2000,00	1890,00	1922,50

Pozostałe ceny, grudzień 2023

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Olej napędowy	zł/l	6,65	6,37	6,56	6,50	6,46	6,45	6,43	6,61	6,50
Cena sznurka do prasy	kt.	49,90	50,40	48,42	50,25	51,20	50,00	50,88	51,00	50,26
Cena siatki do prasy	zł/dt	401,00	399,00	401,00	400,00	399,00	402,33	401,00	400,00	400,42
Słoma żytnia	zł/dt	29,00	28,00	27,90	28,99	28,50	28,67	28,33	28,33	28,46
Słoma jęczmienna	zł/dt	35,90	36,00	35,80	36,00	34,80	35,90	35,00	36,00	35,68
Słoma pszenna	zł/dt	30,00	31,20	30,50	30,00	31,50	29,90	31,25	29,33	30,46
Siano łąkowe	zł/dt	61,00	60,40	61,00	61,20	60,00	59,85	59,90	60,00	60,42
Obornik	zł/dt	17,75	17,85	18,00	18,00		17,90	18,00	17,67	17,88
Wapno węglanowe (bez kosztów transportu)	zł/dt	50,00	49,50	49,20	51,00	50,00	49,80		51,00	50,07
Wapno tlenkowe (bez kosztów transportu)	zł/dt		30,00	29,00		29,50	31,00		30,00	29,90
Cielę 40 kg	zł/szt	1150,00	1155,00	1150,00	1149,00	1155,00	1155,00	1150,00	1149,00	1151,63
Młódzież bydłowa 50 kg	zł/szt	2390,00	2410,00	2400,00	2400,00	2410,00	2390,00	2400,00	2400,00	2400,00
Jałówka hodowlana	zł/szt	6300,00	6310,00	6312,50	6300,00	6310,00	6290,00	6300,00	6300,00	6302,81
Loszka hodowlana	zł/szt	1000,00	995,00	1100,00	1100,00	1100,00	1000,00	1000,00	990,00	1035,63
Koszty wizyty weterynarza	zł/wizytę	114,90	115,00	112,00	115,00	115,00	114,50	114,00	115,00	114,43
Inseminacja lochy (nasienie+usługa)	zł	64,85	65,00	65,00	66,00	64,50	65,00	64,90	65,00	65,03
Inseminacja krowy (nasienie+usługa)	zł	116,00	113,90	115,00	114,38	114,90	115,33	115,00	115,20	114,96
Krowa użytkowa	zł/szt	5610,00	5600,00	5599,00	5615,00	5600,00	5620,00	5600,00	5650,00	5611,75
Jednostka zbożowa	zł/dt	69,51	68,30	67,66	69,04	69,03	68,25	68,16	68,64	68,57

Mleko, grudzień 2023

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Mleko - średnia cena w kł.extra	zł/l	2,15	1,85	1,83	1,64	1,89	1,66	1,93	1,82	1,85

PRENUMERATA:

Bezpośrednio w redakcji można zamówić prenumeratę indywidualną lub zbiorową na dowolny okres. Na prenumeratę zbiorową, powyżej 10 egzemplarzy czasopisma, udzielamy 25% rabatu.

Opłatę za wysyłkę należy przelać na rachunek Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań, numer konta: 31 1130 1088 0001 3152 0620 0003.

Adres, na który mamy wysłać czasopismo należy wysłać do redakcji pocztą lub mailem: poradnik.gospodarski@wodr.poznan.pl, razem z dowodem wpłaty.

KOSZT PRENUMERATY:

ROCZNEJ

0,00 zł – odbiór u doradcy
39,82 zł – z wysyłką pocztową

PÓŁROCZNEJ

0,00 zł – odbiór u doradcy
21,72 zł – z wysyłką pocztową

Realizując obowiązek informacyjny, wynikający z art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1) – dalej RODO, Zamawiający informuje, że: 1. Administratorem Pani/Pana danych osobowych (ADO) jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu 60-163 Poznań, ul. Sieradzka 29, adres mailowy: wodr@wodr.poznan.pl, tel. 61 868 52 72.

2. W sprawach związanych z ochroną danych osobowych może Pani/Pan kontaktować się z powołanym przez ADO Inspektorem Ochrony Danych, na adres mailowy: iod@wodr.poznan.pl.

3. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane na podstawie:

a) art. 6 ust. 1 lit. b) RODO, w celu realizacji zamówienia na prenumeratę miesięcznika „Poradnik Gospodarski”,
b) Art. 6 ust. 1 lit. c) w celu rozliczenia opłat za prenumeratę miesięcznika.

4. Odbiorcami Pana/Pana danych mogą być:

a) podmioty uprawnione do obsługi doręczeń (kurierzy, operatorzy pocztowi),
b) podmioty, którym powierzaliśmy przetwarzanie danych osobowych na podstawie odrębnych umów (np. serwis sprzętu IT),
c) organy i podmioty upoważnione z mocy prawa.

5. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres 5 lat od zakończenia roku kalendarzowego, w którym nastąpiła rezygnacja z prenumeraty i została wystawiona ostatnia faktura/rachunek.

6. Pani/Pana dane osobowe nie będą profilowane oraz poddawane zautomatyzowanym procesom decyzyjnym.

7. Pani/Pana dane nie będą przekazywane do Państw trzecich oraz organizacji międzynarodowych i nie będą podlegały transgranicznemu przetwarzaniu.

8. Ma Pani/Pan prawo dostępu do treści swoich danych osobowych, do ich sprostowania, usunięcia w zakresie wynikającym z przepisów prawa, ograniczenia ich przetwarzania, wniesienia sprzeciwu wobec ich przetwarzania, a także prawo do przeniesienia swoich danych osobowych.

9. Ma Pani/Pan prawo wnieść skargę do organu nadzorczego, tj. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00 - 193 Warszawa).

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania przeróbek i skrótów w tekstach. Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych i nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

ROLNIKU PAMIĘTAJ O WAŻNYCH TERMINACH

OLIWIA WALICHT | DZIAŁ EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

TERMIN	WYDARZENIE
bezterminowo	Bezpłatna aplikacja eDWIN ułatwiająca codzienną pracę na polu, jest już całkowicie dostępna. Pomysłodawcą utworzenia platformy eDWIN był Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Platforma jest darmowa i dostępna dla wszystkich chętnych na komputerach oraz jako aplikacja na urządzeniach mobilnych. Na platformie znajdują się cztery usługi: Wirtualne Gospodarstwo, Udostępnianie danych meteorologicznych, Śledzenie pochodzenia produktu oraz Raportowanie zagrożeń. Szczegóły i aplikacja na stronie: https://www.edwin.gov.pl/
do 10.01.2024	„Ja i moje smart gospodarstwo” – konkurs dla szkół kształcących w kierunkach rolniczych. W ramach Dnia Młodego Rolnika organizatorzy przygotowali konkurs skierowany do uczniów szkół kształcących w kierunkach rolniczych, planujących wzięcie udziału w Międzynarodowych Targach Rolniczych POLAGRA PREMIERY. Szczegóły: http://wir.org.pl/asp/ja-i-moje-smart-gospodarstwo-konkurs-dla-szkol-kształcących-w-kierunkach-rolniczych,1,artykul,1,4136
do 12.01.2024	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadzi nabór wniosków o wsparcie na wymianę w gospodarstwach rolnych pokryć dachowych wykonanych z materiałów zawierających azbest. Wnioski można składać do 12 stycznia 2024 r. tylko elektronicznie. Jest to drugi nabór wniosków o taką pomoc prowadzony w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Szczegóły naboru na stronie: https://www.gov.pl/web/arimr/nabor-2023-15-grudzien-2023-r---12-styczen-2024-r
do 18.01.2024	Do 18 stycznia 2024 r. hodowcy pszczół, zrzeszające pszczelarzy organizacje, ośrodki doradztwa rolniczego i jednostki naukowo-badawcze mogą składać wnioski o dofinansowanie z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Trzy ze skierowanych do nich interwencji (I.6.2, I.6.3 i I.6.5) były realizowane w kwietniu tego roku, cztery (I.6.1, I.6.4, I.6.6 i I.6.7) są dostępne po raz pierwszy. Dokumenty można składać wyłącznie za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych ARiMR. Szczegóły: https://www.gov.pl/web/arimr/interwencji-pszczelarskich--wystartowalo-7-naborow
2.01-2.02.2024	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi informuje o rozpoczęciu drugiego naboru wniosków w ramach KPO o wsparcie w zakresie przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, spożywczych, rybactwa lub akwakultury – tzw. małe przetwórstwo. Wnioski o refundację kosztów inwestycji objętych wsparciem Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) będzie przyjmowała od 2 stycznia do 2 lutego 2024 r. Szczegóły: https://www.gov.pl/web/rolnictwo/kolejne-wsparcie-w-ramach-kpo
do 29.02.2024	Termin naboru wniosków w programie „Energia dla wsi” został wydłużony z 15 grudnia 2023 r. do 29 lutego 2024 r. Został również zwiększony budżet działania ze 100 mln zł do 1 mld zł. Program skierowany jest do spółdzielni energetycznych i jej członków będących przedsiębiorcami, powstających spółdzielni energetycznych oraz rolników. Program jest wdrażany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Szczegóły: https://www.gov.pl/web/nfosigw/energia-dla-wsi
do 30.06.2024	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do 30.06.2024 r. (lub do wyczerpania alokacji) prowadzi w trybie ciągłym nabór wniosków o dofinansowanie w ramach programu priorytetowego „Moja Woda”. Dofinansowanie dotyczy przedsięwzięć, które doprowadzą do zatrzymywania wody opadowej w obrębie nieruchomości objętej zadaniem, w efekcie czego wody opadowe lub roztopowe z nieruchomości nie będą odprowadzane poza jej teren. szczegóły na stronie: https://www.wfosgw.poznan.pl/moja-woda/zawnioskuj/

BHP W PRODUKCJI ZWIERZĘCEJ

Praca w rolnictwie jest sezonowa i zróżnicowana. W ciągu dnia rolnik wykonuje kilka, a nawet kilkanaście różnorodnych czynności – obsługuje i naprawia skomplikowane maszyny i urządzenia, wykonuje prace remontowo-budowlane, obsługuje zwierzęta, pozyskuje drewno na opał, prowadzi prace związane z uprawą i ochroną roślin.

MARIUSZ MAKÓWKA | POWIAT SZAMOTULSKI

Co więcej, jest także menedżerem (planuje produkcję, zapewnia zaopatrzenie gospodarstwa i sprzedaż produktów, załatwia sprawy w urzędach i bankach itp.), odpowiada za byt i bezpieczeństwo rodziny. Rolnik zatem pracuje na wielu stanowiskach, które wymagają odmiennych umiejętności, a jednocześnie powodują liczne zagrożenia zdrowotne oraz oddziaływanie niepożądanych czynników, takich jak: hałas, drgania mechaniczne, niekorzystny mikroklimat lub zapylanie. Obowiązkiem rolnika jest zapewnienie sobie oraz osobom z nim współpracującym przy prowadzeniu działalności rolniczej, jak najlepszych warunków do pracy, aby uniknąć wystąpienia wypadku czy choroby zawodowej.

GRUNT TO OCENA RYZYKA

Niewłaściwe warunki pracy zwiększają liczbę wypadków przy pracy i chorób zawodowych, skutkując większą ciężkością tych zdarzeń oraz powodują czasową, długotrwałą lub trwałą niezdolność do pracy. Każdy kierownik gospodarstwa rolnego powinien zwracać uwagę na zapewnienie odpowiednio bezpiecznych warunków pracy poprzez dobrą organizację pracy, która pozwoli uniknąć ryzyka. Ważne jest przeprowadzanie okresowej identyfikacji ryzyka wystąpienia wypadków w każdym gospodarstwie i stosowanie odpowiednich środków zapobiegawczych, w tym zwrócenie uwagi na przestrzeganie instrukcji obsługi wszystkich urządzeń.

Identyfikowanie obszarów ryzyka polega na uważnym przyjrzeniu się, co w pracy może być niebezpieczne lub szkodliwe dla zdrowia tak, aby dzięki temu można było ocenić, czy zostały podjęte wystarczające środki zapobiegawcze i czy należy zastosować inne działania prewencyjne w celu uniknięcia wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W prowadzonej ocenie ryzyka należy w szczególności uwzględnić ryzyko związane ze specyfiką (charakterem) prowadzonej działalności. Ocenie powinny podlegać wszystkie miejsca pracy zarówno w pomieszczeniach jak i na przestrzeni otwartej, zwracając między innymi uwagę na stan sprzętu elektrycznego, stan i zabezpieczenie maszyn i urządzeń, drogi ewakuacyjne, wyposażenie przeciwpożarowe, wentylację, temperaturę w pomieszczeniach, stan podłóg, ścian, stropów i dachu, okien, drzwi i bram, stan tras ruchu, wyposażenie apteczki do udzielenia pierwszej pomocy.

Ocena ryzyka jest zawsze subiektywna i dlatego nie powinna jej prowadzić jedna osoba. Należy zadbać o to, aby przeprowadzać taką ocenę raz w roku wraz z współpracownikami. W prowadzonej ocenie ryzyka zawodowego należy w sposób specjalny uwzględnić wyższe ryzyko dla osób niepełnosprawnych, pracowników młodocianych i kobiet w ciąży. Ważne jest także, aby pogłębiać stale wiedzę z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie, między innymi poprzez uczestniczenie w szkoleniach organizowanych przez służby doradztwa rolniczego, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników oraz inne organizacje, instytucje i podmioty.

W CZYM PROBLEM?

W większości gospodarstw nie występuje wyraźna granica między miejscem pracy a miejscem zamieszkania rodziny. Niektóre czynności wykonywane są w domu mieszkalnym lub jego bliskim sąsiedztwie. Z tej racji na stanowisku pracy rolnika można spotkać osoby nie uczestniczące w pracy (małe dzieci, osoby w podeszłym wieku, goście), które mogą stwarzać dodatkowe zagrożenie swoim nieprzewidywanym zachowaniem lub mogą być narażone na niebezpieczeństwa wynikające z prac wykonywanych przez inne osoby.

Najwięcej wypadków przy pracy rolniczej w ostatnich latach było w grupach: „upadki osób”, „pochwylenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń” oraz „uderzenia, przygniecenia i pogryzienia przez zwierzęta”. Wypadki tych trzech grup stanowiły ponad 75% wszystkich wypłaconych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) odszkodowań z systemu ubezpieczenia społecznego rolników. Najwięcej, bo ponad połowa wypadków, była skutkiem upadku osób - najczęściej na skutek potknięcia, poślizgnięcia lub upadku z wysokości (z drabin, schodów, przyczep itp.). Ze statystyk wynika, że aż ponad 80% wszystkich odnotowanych nieszczęśliwych zdarzeń w rolnictwie miało miejsce w obejściach gospodarskich, a więc na podwórzu, w budynkach inwentarskich i gospodarczych. Pozostałe wypadki zdarzyły się na polach, łąkach, pastwiskach, w lasach i na drogach.

GDZIE ZGŁASZAĆ WYPADKI

Osoby ubezpieczone w KRUS zgłaszają wypadki przy pracy rolniczej właściwej jednostce organizacyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Natomiast wypadki pracowników najemnych powinni zgłaszać wypadki w ZUS. Obowiązują ich wtedy inne procedury. Zgłoszenie do KRUS może się odbyć bezpośrednio w siedzibie tej jednostki albo za pośrednictwem poczty, telefonicznie lub pocztą elektroniczną. Właściwą jednostką organizacyjną Kasy do przyjęcia zgłoszenia wypadku jest oddział regionalny Kasy lub placówka terenowa Kasy, w której osoba, która uległa wypadkowi, zwana dalej „poszkodowanym”, jest ubezpieczona. W razie zgłoszenia wypadku innej jednostce organizacyjnej Kasy, jednostka ta niezwłocznie przekazuje informację o zgłoszeniu wypadku właściwemu oddziałowi regionalnemu Kasy lub właściwej placówce terenowej Kasy.

A CO NA TO PRZEPISY?

Zgodnie z art. 65 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.z 1997 r., nr 78, poz. 483) stałe zatrudnianie dzieci do lat 16 jest zakazane. Formy i charakter dopuszczalnego zatrudnienia określa ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r., nr 21, poz. 94, z późn.zm.). Zgodnie z art. 190 ustawy zabronione jest zatrudnianie osoby, która nie ukończyła 16 lat, natomiast można zatrudniać młodocianych, tzn. osoby które ukończyły 16 lat a nie ukończyły 18 lat, na zasadach określonych tym Kodeksem. Problem angażowania dzieci do prac w rodzinnych gospodarstwach dotyczy stosunków między dziećmi i rodzicami. Ponieważ o zakresie i stopniu uczestnictwa dzieci w pracach w gospodarstwie rolnym decydują rodzice, stąd rodzice muszą mieć świadomość ryzyka zagrożenia zdrowia i życia w rolniczym środowisku pracy oraz rodzaju obciążeń fizycznych i psychicznych związanych z wykonywaniem tych prac. W związku z tym jednym z najważniejszych sposobów poprawy sytuacji jest edukacja zarówno rodziców jak i dzieci na temat zagrożeń. Do prowadzenia działań w zakresie upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz znajomości zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym m.in. poprzez prowadzenie nieodpłatnych, dobrowolnych szkoleń i instruktażu dla rolników, a także podejmowania starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników zobowiązana jest Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zgodnie z art. 63 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz.. 25 z późn. zm.). Powyższe działania KRUS prowadzi od 1991 r.

i skierowane są nie tylko do rolników, ale także bezpośrednio do dzieci i młodzieży wiejskiej. Prowadzone są działania prewencyjne wśród dzieci i młodzieży. Wykaz prac i czynności szczególnie niebezpiecznych, których nie należy powierzać dzieciom do lat 15 i tematy bezpiecznego udziału dzieci w pracach w gospodarstwie rolnym i domowym przedstawiane są i omawiane w trakcie szkoleń i spotkań rolników.

DLATEGO NIEKTÓRE ZWIERZĘTA UZNAWANE SĄ ZA NIEBEZPIECZNE?

Obsługa zwierząt gospodarskich to czynności związane z chowem i hodowlą zwierząt wykonywane codziennie lub okresowo. Są to szczególnie prace związane z karmieniem, pojeniem, dojeniem, wymianą ściółki, pielęgnacją, leczeniem i transportem. Praca ze zwierzętami wymaga szczególnej staranności, uwagi i systematyczności. Właściwie obsługiwane zwierzęta gospodarskie są zwykle łagodne i nie sprawiają większych trudności. Nie znaczy to, że podczas wykonywania prac związanych z ich obsługą nie należy uważać. Obsługujący nie jest w stanie przewidzieć wszystkich zachowań zwierząt i dlatego czasami, nawet zwykle bardzo spokojne zwierzę, może nieprzyjemnie zaskoczyć. Tak dzieje się zwykle w sytuacjach, kiedy niespodziewanie w otoczeniu zwierzęcia pojawi się jakiś nowy czynnik. Może to być nieznaną osobą, nieznaną dźwięk, inne zwierzę, inna maszyna, nagły błysk światła itp. Zachowanie zwierząt zmienia się również w różnych ich stanach fizjologicznych. Zwykle bardziej niebezpieczne są samce, jednak takie zachowania przejawiają również samice opiekujące się młodymi.

Do zwierząt uznawanych za niebezpieczne należą rozplodniki, klacze ze źrebiętami oraz lochy z prosiętami. Przy ich obsłudze powinno się zachować szczególne środki ostrożności. Zwierzęta wykazujące skłonność do gryzienia ludzi lub innych zwierząt, jeżeli przebywają poza swoim stanowiskiem, powinny mieć nałożone kagańce. Zwierzęta wykazujące skłonność do kopania powinny być umieszczane w bokсах, w sposób zapewniający bezpieczeństwo pracowników.

Nad stanowiskami dla zwierząt niebezpiecznych powinny być umieszczone napisy ostrzegawcze. Boksy powinny być skonstruowane w taki sposób, aby karmienie zwierząt i zakładanie uwiązków mogło odbywać się bez konieczności wchodzenia do nich, a drzwi otwierały się na zewnątrz.

Rozplodniki powinny być prowadzone w uprzęży, pojedynczo i z zachowaniem szczególnej ostrożności. Zwierzęta niebezpieczne podczas wyprowadzania powinny mieć założone uwiązki. Stanowisko do naturalnego rozrodu zwierząt znajdujące się poza budynkiem powinno być ogrodzone. W czasie naturalnego rozrodu zwierząt niedopuszczalne jest przebywanie w pobliżu osób postronnych. Podczas wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych, hodowlanych lub weterynaryjnych na koniach, bydłe, owce i kozaki powinno się korzystać z unieruchamiającego je poskromu. Zabiegi pielęgnacyjne racic lub kopyt powinno się przeprowadzać po unieruchomieniu kończyny zwierzęcia. Przepędzanie stada bydła, koni, owiec lub kóz liczącego powyżej 50 sztuk powinno być nadzorowane przez przynajmniej dwie osoby. Pracownicy wykonujący prace przy obsłudze bydła lub koni powinni używać obuwia ochronnego, zabezpieczającego stopy przed urazami.

Pastwiska dla bydła, koni lub owiec oraz wybiegi dla zwierząt, znajdujące się przy pomieszczeniach inwentarskich, powinny być ogrodzone w sposób uniemożliwiający wyjście zwierząt poza ogrodzenie. W przypadku zastosowania ogrodzenia elektrycznego powinno ono być oznakowane tablicami ostrzegawczymi.

Podsumowując, prace ze zwierzętami obarczone są wielkim ryzykiem zawodowym, dlatego przestrzegamy przepisów BHP. ■

Źródła:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 maja 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 93 poz. 780)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.08.2004r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych z tych prac (Dz. U. Nr 200, poz. 2047 z późn. zm.)
3. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2005 r. w sprawie sposobu i trybu zgłaszania wypadku przy pracy rolniczej oraz ustalania jego okoliczności i przyczyn (Dz. U. 2005 nr 76 poz. 669).
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 grudnia 2002r. w sprawie przypadków, w których jest dopuszczalne zatrudnienie młodocianych, którzy nie ukończyli gimnazjum (Dz. U. Nr 214, poz. 1808).
5. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 28 września 2001r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 118 poz. 1268 z późn. zm.).
6. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ROBOT UDOJOWY. CZY WARTO?

W ostatnich latach gospodarstwa utrzymujące bydło mleczne i specjalizujące się w produkcji mleka systematycznie zwiększają pogłowie zwierząt. Nowe rozwiązania technologiczne budynków pozwalają na obsługę zwierząt przy wykorzystaniu maszyn i urządzeń zastępujących pracę rąk ludzkich.

BOGUSŁAW NAJBOROWSKI | POWIAT GOSTYŃSKI

Dotyczy to również doju krów poprzez różnego rodzaju hale udojowe o różnym ustawieniu zwierząt i różnej ilości dojonych krów przy jednym wejściu. Praca w hali udojowej jest w miarę wygodna dla obsługi i może być w dużym stopniu zautomatyzowana, jednak niezależnie, czy pracuje w niej więcej niż jedna osoba, przy stale powiększających się stadach zwierząt zaczyna pochłaniać coraz więcej czasu.

Czasu bardzo cennego dla rolnika, gdyż poświęcając go rano i wieczorem przy dwukrotnym udoju krów, zaczyna brakować go na inne prace, chociażby na terminowe zabiegi polowe, załatwienie różnych spraw biurowych, dokonanie potrzebnych zakupów, czy najzwyczajniejsze zarządzanie gospodarstwem. W takich sytuacjach coraz większa liczba rolników zaczyna szukać rozwiązań, które pomogą lepiej zarządzać czasem pracy potrzebnym na prowadzenie gospodarstwa.

Z uwagi na ogromną trudność w znalezieniu dodatkowych pracowników chętnych do pracy w rolnictwie i takich, którzy spełnialiby oczekiwania właścicieli gospodarstw coraz częściej pojawia się pomysł zakupu i zainstalowania robotów do doju krów. Rozwiązanie techniczne możliwe w dzisiejszych czasach i odpowiednie dla określonej skali pogłowia krów niemniej jednak bardzo kosztowne. Ale w końcu coś za coś. Przy wsparciu kredytów czy innych programów pomocowych część rolników decyduje się na montaż takich urządzeń. Przed wyborem odpowiedniej firmy produkującej roboty udojowe, warto zastanowić się nad plusami i minusami takiej inwestycji, gdyż niewątpliwie one istnieją – nigdy nie ma rozwiązań idealnych.

Najogólniej rzecz biorąc, według hodowców krów mlecznych, którzy posiadają w swoich oborach roboty udojowe największą zaletą ich stosowania jest więcej wolnego czasu, natomiast największą wadą jest ich cena.

CO MOŻE PRZEMAWIAĆ ZA ZAKUPEM ROBOTA UDOJOWEGO?

Robot udojowy zapewnia krowom duży komfort w procesie dojenia. Zwierzęta początkowo muszą się nauczyć i przestawić z innego dotychczasowego systemu udoju na nowy automatyczny. Stanowi to pewien problem, lecz z rozmów z rolnikami wynika, że trwa on od kilku dni do dwóch tygodni, w przypadku pojedynczych sztuk głównie starszych to przyzwyczajanie może trwać dłużej, najszybciej uczą się sztuki młode. Kiedy krowy się nauczą nowego systemu doju, nie muszą być przymusowo zganiane, bo przez całą dobę przychodzą do urządzenia, kiedy chcą. Oczywiście do

doju zostaną wpuszczone zgodnie z indywidualnie zaprogramowanym procesem (uwzględniającym między innymi wydajność), który zapewni zwierzętom komfort i zdrowotność. Dój odbywa się indywidualnie, odpada przepychanie się z innymi krowami, każda sztuka w spokoju może spędzić czas potrzebny na oddanie mleka. Po doju każda krowa spokojnie wychodzi i dołącza do stada. W oborze panuje spokój, nie widać żadnej nerwowości i stresu.

Kolejnym czynnikiem, o którym mówią rolnicy jest poprawa zdrowotności w stadzie. Program zarządzający stadem krów pobiera ogromną ilość danych dzięki którym można ocenić czy wszystko przebiega dobrze i krowy są zdrowe. Jeżeli krowa nie jest dojona przez robota lub wchodzi do doju rzadziej jest to sygnał, że może coś się dziać niedobrego. Kolejną ważną rzeczą w systemie automatycznego doju jest dój ćwiartkowy, tzn. że każda ćwiartka przez robota jest dojona osobno, a więc nie ma pustodojów. Robot udojowy każdą czynność podczas doju wykonuje tak samo, zgodnie z zaprogramowaniem. Człowiek jest istotą omylną i pracownik podczas doju krów może pewnych czynności nie wykonać, lub przy każdej krowie zrobić je trochę inaczej. Rolnicy zwracają też uwagę, że zainstalowanie robota udojowego pozwoliło na zmniejszenie zużycia prądu, wody czy środków dezynfekcyjnych.

Należy jednak zawsze pamiętać, że robot udojowy nie wyręczy w całości pracy człowieka. Głęboko myli się ten, kto myśli, że jeśli zamontuje w oborze podobne urządzenie, będzie mógł odpoczywać i rzadko zaglądać do obory. Robot faktycznie pozwoli rolnikowi na to, że nie będzie musiał się spieszyć z pola, żeby o określonej godzinie rozpocząć dojenie krów, ale stały nadzór jest niezbędny. Obserwacja tego, co dzieje się w oborze, a przede wszystkim systematyczne odczytywanie danych z programu i odpowiednia szybka reakcja na wszelkie zmiany pozwoli na utrzymanie wysokiej zdrowotności stada.

Robot udojowy, jak każde urządzenie techniczne, by spełniać swoje zadanie musi być sprawny, a żeby tak było, musi być serwisowany. Może się zdarzyć, że wystąpi awaria. Podejmując decyzję o zakupie takiego urządzenia, którego koszt jest niemały, warto też rozważyć bliskość serwisu i możliwości jakie oferuje w tym zakresie firma sprzedająca. ■

PODSUMOWANIE DEMONSTRACJI PN. „ZAKŁADANIE PASÓW KWIETNYCH Z ROŚLINAMI MIODODAJNYMI”

Celem demonstracji było założenie pasów kwietnych z roślinami miododajnymi i ich obserwacja celem weryfikacji zainteresowania pszczół roślinami występującymi na pasach kwietnych.

MAGDALENA ŚWIĄTKOWSKA | DZIAŁ EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

Pasy kwietne z roślinami miododajnymi mogą stanowić doskonałe siedlisko (schronienie oraz miejsce rozrodu) i źródło pokarmu dla naturalnych wrogów szkodników roślin uprawnych (np. biedronek czy ptaków), jak i dla dziko występujących owadów zapylających rośliny (dzikich pszczół czy trzmieli). Pasy kwietne sprzyjają utrzymaniu wilgotności gleby poprzez tworzenie zwartych zacienionych łańcuchów roślin, a także polepszają fizyczne i chemiczne właściwości gleby. Tworzą też barierę i naturalny filtr dla zanieczyszczeń

obszarowych związanych z nawożeniem pól oraz stosowaniem środków ochrony roślin. Sąsiedztwo odpowiednio skomponowanych gatunków kwiatów znacząco zwiększa jakość i ilość plonów. To natomiast bezpośrednio przekłada się na wyższe zyski z upraw. Pasy kwietne sprawdzą się zarówno w sadach, ogrodach i pasiekach, ale także na terenach zdegradowanych czy przekształconych. Dzięki roślinom bobowatym m. in. koniczynom, wykom czy też nostrzykowi gromadzony jest azot, poprawiana struktura i żyzność gleby.

Firma W. LEGUTKO przekazała Wielkopolskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego w Poznaniu następujące mieszanki do założenia demonstracji:

1. Mieszanka jednorocznych roślin miododajnych szybko zakwitających,
2. Mieszanka jednorocznych i wieloletnich ziół miododajnych,
3. Mieszanka roślin dzikich na pożytek trzmielom,
4. Mieszanka jednoroczna roślin na niskie rabaty, przyjazna pszczołom,
5. Mieszanka jednorocznych i wieloletnich roślin miododajnych,
6. Mieszanka wieloletnich ziół miododajnych,
7. Mieszanka roślin dziko rosnących jednorocznych i wieloletnich,
8. Mieszanka roślin miododajnych niskich dzikich.

Demonstracje zakładane były w okresie od 3 kwietnia do 2 czerwca br., a prowadzone były do 31 października 2023 r. w 8 gospodarstwach na terenie Wielkopolski.

Niestety tegoroczna zimna wiosna opóźniła kiełkowanie nasion. Zaobserwowano słabe i nierównomierne wschody. Rośliny nie powschodziły zbyt dobrze, tym bardziej, że w niektórych gospodarstwach zostały wysiane na glebach piaszczystych i o niskiej klasie bonitacji (V i VI). Ponadto zjawisko suszy, które wystąpiło późną wiosną, bardzo spowolniło wzrost roślin. Po miesiącu od założenia demonstracji rośliny były praktycznie nadal w fazie rozetowej.

Pod koniec maja, gdy wschody były nadal kiepskie, dwóch rolników zastosowało nawadnianie, co poprawiło wzrost i kondycję roślin na ich poletkach.

Pierwsze rośliny zakwitły około 20 czerwca, jednak pod koniec czerwca utrzymujące się wysokie temperatury oraz susza spowodowała wypalenie niektórych roślin.

Pod koniec lipca zaobserwowano pełne kwitnienie roślin, lecz były one niskie. Zaobserwowano jednak na obszarze pasa kwietnego zwiększoną liczbę trzmieli i pszczoł. Dodatkowo zaobserwowano także wzrost zachwaszczenia uprawy.

W połowie sierpnia kondycja poletka z roślinami miododajnymi była bardzo słaba, a zachwaszczenie duże. Rośliny miododajne zostały zagłuszone przez chwasty. Mimo niekorzystnych warunków atmosferycznych pas kwietny zakwitł dając pożytek dla pszczoł znajdujących się w ulach, ulokowanych bezpośrednio przy pasach kwietnych. W drugiej połowie sierpnia, po dłuższych opadach deszczu, nastąpiło odnowienie uprawy, wystąpił zwarty łan oraz obficie kwitły rośliny miododajne, co przełożyło się na duże zainteresowanie owadów.

W jednym gospodarstwie w połowie września poletko zostało przykoszone w celu zmniejszenia zachwaszczenia i odsłonięcia roślin miododajnych, jednak zabieg ten nie spowodował ponownego wzrostu roślin. W tym czasie udział roślin miododajnych w strukturze zasiewu był niewielki i stanowił zaledwie około 10%.

W połowie października zaobserwowano, że niektóre rośliny nadal kwitną, choć spora część roślin była już uschnięta. Na przekwitniętych roślinach wystąpiło mniejsze zainteresowanie owadów, natomiast rośliny wytworzyły nasiona, które się osiały i wzejdą w kolejnym roku. W połowie października pas kwietny, po ciepłym wrześniu, nadal pozostawał z kwiatami kwitnącymi. Przedłużająca się piękna pogoda w październiku spowodowała, że pas kwietny był odwiedzany przez zapylacze prawie do listopada.

Z obserwacji rolników i doradców wynikało, że podczas kwitnienia roślin miododajnych zwiększyła się liczba owadów zapylających nie tylko na pasie kwietnym, ale i w pobliskiej

Pas kwietny w połowie lipca

foto: Magdalena Świątkowska

uprawie czy w sadzie. Duża różnorodność roślin w mieszance przyciągnęła nie tylko pszczoły miodne, ale także pszczoły murarki i trzmielce oraz mnóstwo owadów i motyli.

W związku z długotrwałym brakiem opadów, zarówno w okresie przed wysiewem, jak i po wysiewie nasion niezbędnym zabiegiem było podlewanie założonych demonstracji, a i tak część roślin nie wykiełkowała. Mankamentem tegorocznej uprawy była zatem susza, która dotknęła obszar w okresie od maja do końca lipca, co ograniczyło w znacznym stopniu wschody wysianych roślin miododajnych. Być może termin jesienny wysiewu mieszanek wieloletnich byłby lepszy i poprawiłby jakość wschodów oraz kondycję poletka w okresie wegetacji.

Wysiane mieszanki z firmy W. Legutko zawierały dużą ilość gatunków roślin, które spowodowały, że pasy kwietne zawierały duże zasoby nektaru i pyłku. Kwietne pasy są z założenia trwałe, wieloletnimi elementami, stanowiącymi środowisko życia wielu gatunków zwierząt w sezonie wegetacyjnym, a ponadto sprzyjają zimowaniu licznych gatunków bezkręgowców (np. ślimaki). Wśród zwierząt licznie występujących w kwietnych pasach były grupy gatunków korzystnych z punktu widzenia usług ekosystemowych: zapylacze, drapieżne chrząszcze i pająki. Oprócz tego kwietne pasy wywierają korzystny wpływ także na ptaki i drobne ssaki, które zwykle występują w kwietnych pasach lub w ich pobliżu w większych zagęszczeniach, niż na otwartych monotonnych polach uprawnych.

Z uwagi na występowanie gatunków kwitnących w różnym czasie i praktycznie do samej jesieni, założone pasy kwietne stanowiły przez ten cały czas pożytek dla różnych gatunków pszczoł, jak też innych zapylaczy takich jak motyle i bzygowate.

Zakładanie pasów kwietnych z roślinami miododajnymi pozwala spełnić wymogi normy GAEC 8, która obowiązuje od 2023 roku i polega na utrzymaniu 4% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie jako elementy nieprodukcyjne. Dzięki przelicznikowi 1:1,5 korzystniej, pod względem powierzchniowym, wychodzi wyłączyć spod uprawy powierzchnię ugoru z roślinami miododajnymi, aniżeli tylko ugorować: 1 metr kwadratowy ugoru stanowi równowartość 1,5 metra kwadratowego pasa kwietnego. Zatem jeśli rolnik musi wyłączyć 1 hektar jako elementy nieprodukcyjne to ma do wyboru m. in. albo 1 ha ugoru lub 0,67 ha ugoru z roślinami miododajnymi.

Ponadto od 2023 roku rolnicy mogą ubiegać się o dofinansowanie do pasów kwietnych w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego. Za spełnienie określonych wymogów rolnicy mogą otrzymać dofinansowanie w wysokości 3501 zł/ha.

Szczegółowe wymogi pakietu zostaną omówione w kolejnych numerach „Poradnika Gospodarskiego”. ■

SPRZEDAŻ MIODU Z PASIEKI W SIELINKU

SŁODKIE ZDROWIE
PASIEKA W SIELINKU

miód
z 2023 roku
35 zł/kg

miód
z 2022 roku
30 zł/kg

- rzepakowy
- wielokwiat
majowy
- akacjowy
- lipowy

Biuro Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego nr 2 w Sielinku
ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica
od poniedziałku do piątku w godzinach 8⁰⁰-15⁰⁰,
a także w oddziałach terenowych

ZAMÓWIENIA
61 44 73 654
lub
519 623 365

KALENDARZ WYDARZEŃ 2024

DATA WYDARZENIA	NAZWA WYDARZENIA	MIEJSCE IMPREZY	ORGANIZATOR GŁÓWNY
6 kwietnia	XXX Forum Pszczelarskie w Sielinku	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: WZP Poznań
14 kwietnia	Wiosenne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
18 maja	Regionalne Targi Rolnicze Gołaszyn Wiosna 2024	Gołaszyn 60	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: Starostwo Powiatowe w Rawiczu, Gmina Bojanowo, Gminne Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Bojanowie
8-9 czerwca	XXX Wielkopolskie Targi Rolnicze Sielinko 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
8-9 czerwca	Dni Pola 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
8-9 czerwca	V Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: branżowe związki hodowlane, hodowcy indywidualni
16 czerwca	Marszewskie Dni Pola	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
30 czerwca	Targi Rolnicze Kościelec 2024	Kościelec	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
14 lipca	Premiowanie Żrebiąt Związku Hodowców Koni Wielkopolskich 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Związek Hodowców Koni Wielkopolskich Współorganizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
29 września	Chów i hodowla małych przeżuwaczy	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: branżowe związki hodowlane, hodowcy indywidualni
6 października	Jesienne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ Zielona energia w wielkopolskich gospodarstwach - świadomy wybór	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
10 października	Dzień kukurydzy 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
6-7 grudnia	Krajowa Wystawa Gołębi Młodych Rasowych, Królików i Drobiu Ozdobnego	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Poznański Związek Hodowców Gołębi Rasowych i Drobiu Ozdobnego Współorganizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

JAK DOROBIĆ W GOSPODARSTWIE

Zimą na wsi czas płynie wolniej, nie tylko za sprawą aury, ale też mniejszych obciążeń pracą w gospodarstwie. To doskonały moment dla rolników na chwilę refleksji związanej z sytuacją domowego budżetu. Pragnąc ją poprawić, warto zastanowić się nad dodatkowym biznesem.

FILIP RDESIŃSKI | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTW

Rozważając uruchomienie działalności gospodarczej, która mogłaby dobrze współgrać z obowiązkami jakie niesie rolnictwo, warto wybrać taką, która pozwala na elastyczne zarządzanie czasem pracy. Zaoszczędzi nam to niepotrzebnego stresu. Warto też, żeby dawała satysfakcję i poczucie spełnienia. Wówczas będziemy traktować ją jak hobby, a pieniądze na koncie, staną się dla nas jedynie miłym dodatkiem. Przy wyborze własnego biznesu ważne, aby był on zgodny z naszymi zainteresowaniami, umiejętnościami i możliwościami finansowymi. My przedstawiamy poniżej trzy interesujące propozycje takiej działalności.

MODA NA RĘKODZIEŁO

Rękodzieło od zawsze było cenione, ale w ostatnich latach przeżywa swój renesans. Moda na unikatową ceramikę, ekologiczne zabawki z drewna i włóczki, czy naturalną biżuterię wydaje się nie gasnąć. Ilość form, materiałów i produktów, które możemy stworzyć jest wprost nieograniczona i tylko od naszej wyobraźni zależy jakie rękodzieło będziemy chcieli tworzyć. Warto przy tym zastanowić się nad wykorzystaniem naturalnych tworzyw dostępnych w okolicy. Może to być trzcina, drewno, suszone kwiaty, glina, czy kamień. Warto też sięgnąć po lokalne tradycje i twórczo je modyfikować. Tak jak zrobiły to swego czasu koronczarki z Koniakowa, które z tradycyjnej koronki stworzyły seksowną bieliznę, wywołując tym sensację. Mało wygodna bielizna zapewne nie specjalnie się sprzedaje, ale pozwoliła na wypromowanie ręcznie robionych serwet nie tylko w kraju, ale też za granicą. Zaletą rękodzieła jest to, że możemy je tworzyć w wolnej chwili, a nakłady finansowe na jego produkcję mogą być znikome. Jego sprzedaż nie wymaga też w dzisiejszych czasach otwarcia tradycyjnego sklepu czy szukania hurtowych odbiorców. Wystarczy założyć interesującą graficznie stronę internetową. Warto jednak przy tym zadbać o jej promocję. Doskonale sprawdzą się w tym celu ciekawe zdjęcia i filmy zamieszczane w portalach społecznościowych.

USŁUGI GROOMERSKIE

Jeśli lubimy kontakt ze zwierzętami warto przejść specjalistyczny kurs groomerski i otworzyć własny zakład. No dobrze, ale kim w zasadzie jest ten groomer? To specjalista zajmujący się higieną zwierząt domowych. Do jego podstawowych zadań należy mycie, strzyżenie, czyszczenie uszu, obcinanie pazurów, czy usuwanie pasożytów. Usługi groomerskie dotyczą głównie psów i kotów, ale mogą też obejmować higienę innych zwierząt. Zakład groomerski wymaga lokalu, ale z powodzeniem możemy do tego celu przystosować garaż, piwnicę, czy pomieszczenie gospodarcze. Ważne, żeby spełnił on wymogi przepisów BHP, ppoż i ochrony środowiska. Muszą się w nim też komfortowo czuć zwierzęta przechodzące zabiegi. Czas gdy psy na wsi spełniały jedynie rolę strażników obejścia, a koty naturalnego odstraszacza gryzoni powoli się kończy. Coraz więcej z nich staje się też kanapowymi pupilami. Te zmiany kulturowe wywołane są m.in. faktem przenoszenia aktywności coraz większej ilości mieszkańców miast na wieś i traktowania wsi jak dalekich przedmieść. Nie warto więc obawiać się o potencjalnych klientów usług groomerskich. Szczególnie, że lokal otwarty we własnym garażu może być cenowo dużo bardziej konkurencyjny wobec salonu w mieście, gdzie koszty opłat czynszowych rosną w postępie geometrycznym.

A MOŻE MYDŁO?

Rynek naturalnych kosmetyków z roku na rok zyskuje na wartości. Konsumenci coraz częściej sięgają po produkty

pozbawione zbędnej chemii, zawierające naturalne zioła, olejki i aromaty. Szukają też kosmetyków przyjemnych dla oka. Dlatego warto zastanowić się nad otwarciem manufaktury produkującej naturalne mydła. Jest to propozycja atrakcyjna szczególnie dla gospodarzy, którzy mają dostęp do taniego tłuszczu. To bowiem z tłuszczu roślinnych lub zwierzęcych oraz ługu (najczęściej wodorotlenku sodu) powstaje mydło. Reszta receptury, to doskonała zabawa i możliwość stworzenia unikalnego produktu. To od nas zależy, czy dodamy do niego naturalne barwniki, aromaty, polne kwiaty czy pilingujące drobinki nasion różnych roślin. Możemy też bawić się kształtem kostek i opakowań. W zależności od wielkości produkcji możemy zdecydować się na podpisanie umowy z hurtowym odbiorcą, ale też z powodzeniem sprzedawać nasze mydło w przestrzeni internetowej. Ponieważ mydło ma kontakt z ludzką skórą i może wpływać na zdrowie konsumenta, przed rozpoczęciem produkcji należy wypełnić szereg wymogów. Lokal, w którym będziemy produkować mydło musi spełniać normy Dobrych Praktyk Produkcyjnych zawartych w ISO 22716. Należy też przygotować Karty Charakterystyk surowców, z których powstaje produkt docelowy, a także Raport Bezpieczeństwa Kosmetyku, który sporządzi specjalista w dziedzinie toksykologii. Nie ominie nas też rejestracja mydła w europejskiej bazie Cosmetic Products Notification Portal. Nie należy się jednak obawiać wypełnienia powyższych procedur. Przejście przez nie, nie stanowi dużego problemu, a nasz biznes dzięki nim będzie dużo bezpieczniejszy. ■

INWESTYCJE W GOSPODARSTWACH POPRAWIAJĄ KONKURENCYJNOŚĆ

Wspólna Polityka Rolna to jedna z kluczowych polityk Unii Europejskiej, mająca na celu wspieranie i regulowanie sektora rolnictwa w krajach członkowskich UE. Wspieranie rolnictwa w UE jest ważne ze względu na jego znaczenie dla gospodarki, środowiska i społeczeństwa.

MARTA GRZELAK | POWIAT KOLSKI

Plan strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej jest dokumentem określającym główne cele, priorytety i środki, które zostaną podjęte w celu osiągnięcia tych celów. Plan obejmuje takie elementy jak:

1. Cele strategiczne – określenie głównych celów, jakie mają być osiągnięte w sektorze rolnictwa w danym okresie.
2. Środki wsparcia – określenie konkretnych środków, jakie zostaną podjęte aby wspierać rolnictwo, np. dotacje, programy rozwojowe, wsparcie innowacji.
3. Zasady alokacji środków – określenie zasad przydziału środków wsparcia rolnikom i podmiotom związanym z sektorem rolniczym.
4. Zrównoważony rozwój – wzmacnianie zrównoważonego rozwoju poprzez uwzględnianie kwestii ekologicznych, społecznych i ekonomicznych.
5. Działania w przypadku kryzysów – planowanie działań awaryjnych lub kontyngencji w przypadku wystąpienia kryzysów lub trudności w sektorze rolniczym.
6. Monitorowania i ocena – określenie wskaźników monitorowania postępów oraz procesów oceny efektywności wdrażania planu.

W przypadku Unii Europejskiej, plany strategiczne wspólnej polityki rolnej są opracowywane z uwzględnieniem różnych interesów i potrzeb krajów członkowskich, a także z ogólnymi celami UE, takimi jak zrównoważony rozwój, konkurencyjność i innowacyjność.

Na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb polskiego rolnictwa, przy uwzględnieniu zmian rynkowych, uwzględniając sytuację międzynarodową jak również plany strategiczne realizowane przez UE dotyczące ochrony środowiska naturalnego, neutralności klimatycznej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych opracowany został ten dokument.

Plan strategiczny WPR oznacza sposób działania w obszarze płatności bezpośrednie i instrumentów rynkowych oraz rozwoju obszarów wiejskich.

Uchwałą Rada Ministrów z 2021 r. przyjęto projekt Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, który przedłożony został przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Plan strategiczny wspiera zrównoważony rozwój polskich gospodarstw, sektor przetwórstwa oraz poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich.

Poza tym plan strategiczny wspiera zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku, w tym ochronę wody, gleby i powietrza oraz bioróżnorodność. Wzmacnia różnorodność gospodarczą, w tym biogospodarkę, Upowszechnia i wdraża rozwiązania naukowe i innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi i rolnictwa.

W 2022 r. Komisja Europejska zatwierdziła przygotowany przez Polskę Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.

W ramach Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027 przyznano Polsce 22 mld euro, w tym 17,3 mld euro dla I filara WPR oraz 4,7 mld euro w ramach II filara WPR. Udział środków krajowych wyniesie 3,2 mld euro..

Nowa wspólna polityka rolna ma się opierać na kluczowych celach, które dotyczą spraw społecznych, środowiskowych i gospodarczych. Cele te stanowią podstawę opracowywania przez kraje członkowskie UE planów strategicznych do których zaliczamy:

- zapewnienie godziwych dochodów rolnikom,
- zwiększenie konkurencyjności,
- poprawa pozycji rolników w łańcuchach żywnościowych,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- ochrona środowiska,
- zachowanie krajobrazów i różnorodności biologicznej,
- wspieranie zmiany pokoleniowej,
- tętniące życiem obszary wiejskie,
- ochrona jakości żywności i zdrowia,
- wspieranie wiedzy i innowacji.

W Krajowym Planie Strategicznym są różne interwencje, skierowane do różnych beneficjentów rolników, mieszkańców obszarów wiejskich, grup rolników, samorządów i przedsiębiorców. Planowane inwestycje mogą zostać przeznaczone na wspieranie inteligentnego, konkurencyjnego, odpornego i zróżnicowanego sektora rolnictwa, które zapewni długoterminowe bezpieczeństwo żywnościowe.

Duży nacisk położono na interwencje wspierające dochodowość gospodarstw rolnych szczególnie tych małych. W ramach KPS będą możliwe inwestycje i wsparcie w zakresie instrumentów zarządzania ryzykiem oraz zapobieganie rozprzestrzenianiu się ASF.

Zwrócono większą uwagę na lepszą organizację łańcuchów dostaw, rozwój małego przetwórstwa, uczestnictwa w krajowych i unijnych systemach jakości, produkcji żywności oraz przetwórstwa, wprowadzania produktów do obrotu dlatego w tym dokumencie są również działania skierowane w tym właśnie kierunku. W planie strategicznym nie zapomniano o młodych rolnikach. Są również interwencje skierowane do młodych ludzi, żeby ich przyciągnąć i zachęcić do pozostania na wsi, żeby ułatwić im rozwój działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

W związku z tym, że bardzo duży nacisk kładzie się na ochronę środowiska i klimatu, na bioróżnorodność to również interwencje związane z takimi inwestycjami są widoczne w planie strategicznym. Mają one zachęcić rolników do stosowania podwyższonych norm w produkcji rolniczej, na stosowaniu przyjaznych środowisku metod produkcji, które ograniczą emisję CO₂, poprawią jakość gleb oraz zwiększą retencję wody. Znalazły się jak w latach poprzednich interwencje związane z finansowaniem inwestycji w zakresie OZE oraz poprawy efektywności energetycznej.

W PLANIE STRATEGICZNYM MÓWI SIĘ O INWESTYCJACH ZWIĘKSZAJĄCYCH KONKURENCYJNOŚĆ GOSPODARSTW.

Jedna z definicji mówi że „konkurencyjność to trwała zdolność do projektowania, wytwarzania i sprzedawania produktów (usług), których ceny, jakość i inne walory są bardziej atrakcyjne od odpowiednich produktów (usług) oferowanych przez konkurentów krajowych i zagranicznych” [Kisiel, 2005, s. 15].

W Encyklopedii Zarządzania możemy przeczytać, że konkurencyjność - zdolność konkurowania, czyli prowadzenia działań dążących do osiągnięcia takich samych lub zbliżonych celów, o które w tym samym czasie i w takim samym otoczeniu zabiegają inne podmioty gospodarcze. Konkurencyjność można zdefiniować, jako umiejętność planowania, kreowania i sprzedawania produktu bardziej atrakcyjnego od produktów konkurencji.

Konkurencyjność w rolnictwie odnosi się do zdolności sektora rolniczego do efektywnego konkurowania na rynku. Jest to kompleksowa cecha, która uwzględnia różnorodne aspekty działalności rolniczej, zarówno w kontekście produkcji, jak i handlu. Kluczowe elementy konkurencyjności w rolnictwie obejmują:

- efektywność produkcyjna – chodzi tu o zdolności rolników do efektywnego produkowania dóbr rolnych, co obejmuje optymalne wykorzystanie zasobów, takich jak ziemia, woda, nawozy, środki ochrony roślin, technologia i praca.
- innowacje – sektory rolnicze, które inwestują w badania i rozwój, wdrażają nowoczesne technologie i dostosowują się do zmian klimatycznych, mogą zyskać przewagę konkurencyjną.
- jakość produktów – konkurencyjność wiąże się również z jakością oferowanych produktów rolnych. Klienci są coraz bardziej świadomi zdrowego odżywiania, co sprawia, że producenci rolni, którzy mogą dostarczać wysokiej jakości produkty, są bardziej konkurencyjni.

- dywersyfikacja produkcji – rolnicy mogą zwiększyć swoją konkurencyjność, dywersyfikując produkcję, czyli wprowadzając różnorodność produktów rolnych lub oferując dodatkowe usługi, takie jak agroturystyka.
- rozwinięta infrastruktura – dostępność do skutecznej infrastruktury, takiej jak drogi, sieci transportowe, magazyny, a także rozwinięte systemy logistyczne, może wpływać na konkurencyjność sektora rolniczego, ułatwiając transport i dystrybucję produktów.
- skuteczne rynki – istotny wpływ na konkurencyjność ma także dostęp do skutecznych rynków, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Skomplikowane procedury handlowe, bariery celne ograniczenia eksportu mogą wpływać na zdolność rolników do konkurowania na rynkach światowych.
- wsparcie polityki publicznej – polityka publiczna, w tym programy wsparcia finansowego, subsydiów i inne formy wsparcia, może wpłynąć na konkurencyjność rolnictwa.
- zrównoważony rozwój – współczesna koncepcja konkurencyjności w rolnictwie często obejmuje również aspekty zrównoważonego rozwoju, takie jak ochrona środowiska, zachowanie bioróżnorodności, zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i sprawiedliwość społeczną.

Konkurencyjność w rolnictwie nie jest jednowymiarowym pojęciem i wymaga uwzględnienia wielu czynników zarówno w skali mikro (na poziomie gospodarstwa rolnego) jak i makro (na poziomie całego sektora rolniczego czy kraju). Dążenie do zwiększenia konkurencyjności często wymaga strategicznego podejścia do zarządzania gospodarstwem rolnym, inwestycji w technologie, edukację rolników oraz dostosowanie się do zmieniających się warunków rynkowych. Konkurencyjność rolnictwa to przede wszystkim aspekt kosztowy i czynniki decydujące o możliwości ich obniżenia. Koszty produkcji w rolnictwie mają podstawowy (obok jakości) wpływ na zdolność konkurencyjną wytwarzanych z surowców rolniczych produktów. Podstawowym źródłem obniżenia kosztów produkcji jest zwiększenie efektywności wykorzystania potencjału produkcyjnego (poprzez postęp techniczny, technologiczny i biologiczny), ale również przez zmianę relacji czynników produkcji – zwłaszcza poprawy relacji kapitału do pracy i ziemi, które w rolnictwie polskim są zdecydowanie niekorzystne w porównaniu z większością krajów UE.

W KRAJOWYM PLANIE STRATEGICZNYM WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ NA LATA 2023-2027 MAMY:

INTERWENCJĘ I.10.1.2 INWESTYCJE W GOSPODARSTWACH ROLNYCH ZWIĘKSZAJĄCE KONKURENCYJNOŚĆ (INSTRUMENTY FINANSOWE).

W ramach interwencji mogą być realizowane wyłącznie takie operacje, które będą przyczyniały się do poprawy funkcjonowania gospodarstwa rolnego i jego zorientowania na rynek.

Celem tej interwencji jest zwiększenie konkurencyjności gospodarstw i zorientowania na rynek poprzez:

- a. racjonalizację technologii produkcji;
- b. wprowadzenie nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii lub innowacji;
- c. zmianę profilu produkcji;

- d. poprawę jakości produkcji;
- e. zakup gruntów (do 10% wartości kwoty kredytu, zaś w przypadku młodego rolnika – do 100% wartości kwoty kredytu).

Do wsparcia udzielanego w formie instrumentów finansowych w zakresie podstawowej produkcji rolnej kwalifikują się inwestycje materialne i niematerialne oraz kapitał obrotowy.

Należy podkreślić, że ta forma pomocy oferowana będzie w formie kredytu z gwarancją spłaty a nie w formie dotacji.

Nie będzie tu ograniczeń co do wielkości ekonomicznej gospodarstwa jak również wymogu wzrostu wielkości GVA (wartości dodanej produkcji).

Katalog inwestycji, które można w ramach tej interwencji zrealizować jest bardzo szeroki.

Operacje mogą dotyczyć wytwarzania produktów rolnych, żywnościowych jak i nieżywnościowych, przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie oraz sprzedaży bezpośredniej/dostaw bezpośrednich. W przypadku produkcji zwierzęcej pomoc dotyczy wyłącznie produkcji w zakresie zwierząt gospodarskich.

KTO MOŻE OTRZYMAĆ WSPARCIE

Rolnik prowadzący gospodarstwo rolne.

Warto podkreślić, że czynnikiem zachęcającym do skorzystania z tej formy pomocy mogą okazać się dopłaty do oprocentowania, które będą zależały od rodzaju planowanej inwestycji oraz od samego beneficjenta.

JAKIE WSPARCIE MOŻNA OTRZYMAĆ

Gwarancję spłaty kredytu wraz z dotacjami na spłatę odsetek:

1. Rolnik prowadzący gospodarstwo rolne, którego wielkość ekonomiczna wynosi 25 tys. euro i więcej – gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz do 50% dotacji na spłatę odsetek, w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu.
2. Rolnik prowadzący gospodarstwo rolne, którego wielkość ekonomiczna wynosi poniżej 25 tys. euro - gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz do 50% dotacji na spłatę odsetek, a w przypadku gdy inwestycja przyczynia się do ochrony środowiska i klimatu – do 100% dotacji na spłatę odsetek.
3. Młody rolnik- gwarancja do 80% kwoty kapitału kredytu pozostającego do spłaty oraz do 100% dotacji na spłatę odsetek.

Dotacja na spłatę odsetek dotyczy kredytów objętych gwarancją.

Intensywność pomocy – do 65 % kosztów kwalifikowalnych. Udzielenie gwarancji jest bezpłatne.

INTERWENCJĘ I.10.1.1 INWESTYCJE W GOSPODARSTWACH ROLNYCH ZWIĘKSZAJĄCE KONKURENCYJNOŚĆ (DOTACJE).

Ta interwencja jest następcą dobrze znanego rolnikom z poprzednich naborów działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”.

Celem interwencji jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez:

1. racjonalizację technologii produkcji,
2. wprowadzenie nowoczesnych, w tym cyfrowych, technologii lub innowacji,
3. zmianę profilu produkcji,

4. poprawę jakości produkcji,
5. zwiększenie wartości dodanej produktu.

W ramach interwencji możliwa będzie realizacja operacji w czterech obszarach:

- obszar A – to operacje dotyczące produkcji zwierzęcej polegające na:

- stosowaniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego w budynkach lub budowlach służących do produkcji zwierzęcej.

- obszar B- to operacje dotyczące produkcji ekologicznej w gospodarstwach prowadzących produkcję ekologiczną polegające na:

- budowie lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji ekologicznej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym również w miarę możliwości ograniczających szkodliwy wpływ rolnictwa na środowisko, energooszczędnych, niskoemisyjnych (wraz z wyposażeniem tych obiektów). Operacje polegające na budowie lub modernizacji budynków lub budowli do utrzymywania zwierząt gospodarskich muszą zakładać wyłącznie bezwzględne utrzymanie zwierząt,
- stosowaniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego, w tym w budynkach lub budowlach służących do produkcji ekologicznej,
- zapewnieniu wybiegów oraz pastwisk dla zwierząt, w tym z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań,
- zwiększaniu dochodowości produkcji poprzez bezpieczne dla konsumenta i efektywne przedłużanie trwałości produktów, przechowywanie oraz lepsze przygotowanie do sprzedaży (w tym bezpośredniej), w tym operacje polegające na budowie lub modernizacji budynków lub budowli lub zakupie sprzętu do: przygotowywania, przechowywania, czyszczenia, sortowania, kalibrowania, konfekcjonowania produktów rolnych,
- zakupie lub leasingu, zakończonego przeniesieniem prawa własności, nowych maszyn, urządzeń, wyposażenia do ekologicznej produkcji rolnej,
- budowie albo zakupie elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej.

Pomoc w obszarze B dotyczy gospodarstw prowadzących produkcję ekologiczną na rynek, w przypadku których co najmniej 80% powierzchni/produkcji/zwierząt jest objęte tym system w dniu składania wniosku o przyznanie pomocy. Należy wykazywać sprzedaż produktów ekologicznych z gospodarstwa.

- obszar C- to operacje dotyczące produkcji rolnej prowadzonej w gospodarstwie polegające na zwiększaniu dochodowości produkcji poprzez bezpieczne dla konsumenta i efektywne przedłużanie trwałości produktów, przechowywanie oraz lepsze przygotowanie do sprzedaży (w tym sprzedaży bezpośredniej), operacje polegające na budowie lub modernizacji budynków lub budowli lub zakupie nowego sprzętu do: przygotowywania, przechowywania, czyszczenia, sortowania, kalibrowania, konfekcjonowania produktów rolnych.

- obszar D – to operacje dotyczące produkcji roślinnej polegające na zakupie lub leasingu maszyn do zbioru.

W ramach interwencji wspierane będą inwestycje materialne lub niematerialne związane z ww. operacjami, mające bezpośredni związek z działalnością rolniczą prowadzoną w gospodarstwie, w tym dotyczące przechowywania, suszenia, magazynowania oraz przygotowywania produktów rolnych do sprzedaży a także zapewnienia pasz dla zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa uprawnionego do otrzymania pomocy wynosi co najmniej 25 tys. euro i nie więcej niż 250 tys. euro.

Beneficjent interwencji „Rozwój małych gospodarstw” w ramach Planu nie może wnioskować o wsparcie w ramach opisywanej interwencji przed zrealizowaniem biznesplanu.

W przypadku produkcji zwierzęcej pomoc dotyczy wyłącznie produkcji w zakresie zwierząt gospodarskich.

Nie jest przewidziane wsparcie gospodarstw w zakresie:

- chowu drobiu, chyba że produkcja jest ekologiczna albo operacja będzie polegała na zmianie sposobu chowu z konwencjonalnego na ekologiczny,
- zwierząt futerkowych, z wyjątkiem królika utrzymywanego w celu produkcji surowca mięsnego,
- sprzętu pszczelarskiego, maszyn i urządzeń wykorzystywanych na potrzeby gospodarki pasiecznej wspieranych w ramach interwencji w sektorze pszczelarskim (do tej grupy odbiorców są przeznaczone inne interwencje w ramach PS).

Trzeba zwrócić uwagę, że gospodarstwa spełniające warunki określone dla obszaru B nie mogą być wspierane w obszarze A, C lub D, jeżeli operacja dotyczy produkcji ekologicznej prowadzonej w tych gospodarstwach.

Uzyskana pomoc możliwa jest po spełnieniu dodatkowych wymogów.

Inwestycja musi doprowadzić do wzrostu wartości dodanej brutto (GVA) w gospodarstwie, w szczególności w wyniku racjonalizacji technologii produkcji lub wprowadzenia innowacji, zmiany profilu produkcji, poprawy jakości produkcji lub zwiększenia wartości dodanej produktu, co najmniej o 10% w odniesieniu do roku bazowego w okresie 5 lat od dnia przyznania pomocy.

W obszarach A, C i D kryterium wyboru może dotyczyć inwestycji dotyczących systemów jakości żywności. W przypadku obszaru B kryterium wyboru może dotyczyć również bezpiecznego dla konsumenta i efektywne przedłużanie trwałości produktów, przechowalność oraz lepsze przygotowanie do sprzedaży.

KTO MOŻE OTRZYMAĆ WSPARCIE

O pomoc może ubiegać się rolnik, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą, z której uzyskuje roczny przychód ze sprzedaży w wysokości co najmniej 75 tys. zł (w przypadku obszarów A, C i D) albo 45 tys. zł (w przypadku obszaru B).

O pomoc w celu zrealizowania inwestycji zbiorowej może ubiegać się też grupa rolników, którą stanowi co najmniej trzech rolników.

JAKIE WSPARCIE MOŻNA OTRZYMAĆ

Pomoc ma formę dotacji - refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji. Intensywność pomocy:

- 65% kosztów operacji kwalifikujących się do wsparcia w przypadku rolników, którzy mają nie więcej niż 40 lat lub realizują operację w gospodarstwie prowadzącym działalność ekologiczną,
- 45% tych kosztów w przypadku pozostałych operacji.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach interwencji w okresie realizacji planu nie może przekroczyć:

- a. 1 mln zł – w przypadku operacji:

- w obszarze B – polegających na budowie lub modernizacji budynków lub budowli służących do produkcji ekologicznej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, oraz
- w obszarze C – polegających na budowie lub modernizacji przechowalni.

- b. 300 tys. zł – w przypadku pozostałych operacji realizowanych w obszarach A, B, C i D.

W przypadku ubiegania się o pomoc w więcej niż jednym obszarze limity nie łączą się.

Pomoc przyznaje się na operację o planowanej wysokości kosztów kwalifikujących się do wsparcia powyżej 50 tys. zł.

Mimo, że zmieniły się warunki, zasady przyznawania pomocy, wielkość wsparcia, kryteria oceny, formy uzyskania dofinansowania inwestycji w rolnictwie, warto o nich pomyśleć. Ta gałąź wymaga jeszcze sporych inwestycji, żeby nasze gospodarstwa rolne stały się konkurencyjne do tych gospodarstw unijnych. Potrzeba nam nowych technologii, wspieranie inteligentnego rolnictwa, rolnictwa precyzyjnego, inwestycji w ochronę środowiska i klimatu, które są tak bardzo ważne w dzisiejszych czasach. Inwestycje pozwalają na modernizację infrastruktury gospodarstwa, co obejmuje zakup nowoczesnych maszyn rolniczych, narzędzi, budynków gospodarczych a także technologii związanych z nawodnieniem czy monitorowaniem upraw. Inwestycje w nowoczesne technologie mogą zwiększyć efektywność produkcji. Nowe maszyny i sprzęt często umożliwiają szybsze i bardziej precyzyjne wykonywanie prac rolniczych, co przekłada się na większą ilość zbiorów przy niższym nakładzie pracy. Inwestycje w systemy monitorowania, nawadniania, nawożenia czy systemy precyzyjnego rolnictwa pomagają w lepszym zarządzaniu zasobami, takimi jak woda, gleba czy nawozy. To z kolei może przyczynić się do zwiększenia plonów i minimalizacji strat. Inwestycje mogą być skierowane w kierunku zrównoważonego rozwoju, obejmującego praktyki ekologiczne, odnawialne źródła energii, redukcji emisji, recyklingu które przyczynią się do ochrony środowiska.

W PS WPR 2023-2027 jest aż 12 interwencji skierowanych do różnych beneficjentów, w tym rolników. Realizowane interwencje mają zachęcić do rozwoju gospodarstw rolnych. Inwestycje w gospodarstwo rolne mogą przyczynić się do zwiększenia jego produktywności, konkurencyjności, zrównoważonego rozwoju oraz poprawy warunków życia na obszarach wiejskich. Jednakże skuteczność inwestycji zależy od trafnego planowania, dostosowania do lokalnych warunków i systematycznego monitorowania postępów. ■

Źródła:

Opracowanie na podstawie materiałów i informacji zamieszczonych na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/inwestycje>; <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/i1012-inwestycje-w-gospodarstwach-rolnych-zwiekszajace-konkurencyjnosc-instrumenty-finansowe>; <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/i1011-inwestycje-w-gospodarstwach-rolnych-zwiekszajace-konkurencyjnosc-dotacje-ora-ArIMR> [https://pl.wikipedia.org/wiki/Plan_strategiczny_Wsp%C3%B3lnej_Polityki_Rolnej_\(2023-2027\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Plan_strategiczny_Wsp%C3%B3lnej_Polityki_Rolnej_(2023-2027))

<https://ksow.pl/wspolna-polityka-rolna/wpr-2023-2027>

Wybrane aspekty konkurencyjności rolnictwa – IEiGŻ Państwowego Instytut Badawczy

Encyklopedia zarządzania <https://mfiles.pl/pl/index.php/Konkurencyjno%C5%9B%C4%87>

Interwencje inwestycyjne w nowej Wspólnej Polityce Rolnej na lata 2023-2027 – główne założenia – WMODR z siedzibą w Olsztynie

PRODUKCJA SERÓW TWAROGOWYCH

Udokumentowana historia wytwarzania serów w Polsce liczy ponad 500 lat. Rodzaj, smak, konsystencja, zapach i metody zależą od regionu wytwarzania. Mikroklimat i mleko użyte do produkcji stanowią o jakości sera i są nierzadko cechami poszukiwanymi, a wręcz pożądanymi przez miłośników serów i zwykłych zjadaczy.

LILIANA TATARA | POWIAT KOLSKI

Sery podpuszczkowe można jeść świeżo przygotowane i po wielotygodniowym okresie przechowywania w odpowiednich warunkach, ciepłoty i wilgotności. Świeże to sery białe, słodkawe, o lekkiej konsystencji (twaróg). Gdy taki ser przetrzymamy w odpowiednim mikroklimacie, zmieni barwę na żółtą, będzie bardziej zwarty, pojawią się intensywniejsze zapachy. Sery te to tzw. sery dojrzewające holenderskie, szwajcarskie czy francuskie. Dzisiaj zajmiemy się produkcją sera świeżego, twarogowego.

OD CZEGO ZACZAĆ

Produkcja twarogu jest dosyć prosta. Są pewne zasady, których trzeba przestrzegać, ale nie ma jednoznacznych przepisów, bo każdy może zrobić taki twaróg, na jaki ma apetyt. Wiele gatunków sera powstało zapewne dzięki popełnieniu jakiegoś błędu, czyli przez przypadek, co na koniec okazało się bardzo korzystne. Podstawowym surowcem jest oczywiście mleko. Trzeba zaopatrzyć się w takie z pobliskiego gospodarstwa rolnego, od zdrowych krów i wykorzystać do produkcji po upływie nie dłużej niż trzech godzin. Najczęściej wykorzystujemy mleko krowie, ale może być też kozie i owcze. Z 10 litrów mleka krowiego wychodzi około 2 kg twarogu.

BAKTERIE DOBRE I ZŁE

Cały proces powstawania w skrócie przedstawia się następująco. Mleko z natury posiada w składzie bakterie szlachetne, które w odpowiednich warunkach i czasie (temperatura około 15-20°C) ukwaszają mleko i nadają mu zapach. Są to bakterie homo i heterofermentacji mlekowej. Pochłaniają one cukier mlekowy – laktozę potrzebną im do wzrostu i produkują przy okazji kwas mlekowy. Kwas tworzy kwaśne środowisko i białka mleka ulegają koagulacji. Tak powstaje skrzep, czyli ulubione przez większość z nas zsiadłe mleko, a po oddzieleniu serwatki twaróg. Oprócz szlachetnych kultur bakterii w mleku obecne mogą być też te niepożądane:

bakterie fermentacji masłowej, coli i gronkowca złocistego. Są to patogeny. Aby wyprodukować dobry twaróg trzeba wiedzieć, jak unikać tych bakterii.

Przy produkcji serów bardzo ważna jest higiena całego procesu wytwarzania, pasteryzacja mleka, aplikacja dodatków, a także stosowanie kultur serowarskich (muszą być dwie różne). Trzeba wiedzieć, że niektórych patogennych bakterii trudno się pozbyć. Są jednak pewne sposoby, a dokładniej mówiąc dodatki, które stosują serowarzy. By pozbyć się bakterii coli stosuje się odpowiednią ilość saletry potasowej, a bakterii fermentacji masłowej lizozym (lizozym jednak zmienia jakość sera).

GRA WARTA ŚWIECZKI

Wytwarzanie sera metodą rzemieślniczą nie jest trudne, ale trzeba pilnować pewnych etapów produkcji. Dobrze jest mieć mleko z własnej hodowli lub od sąsiada rolnika, wtedy jest pewność, że ser będzie dobrej jakości. Sery rzemieślnicze mają swój charakter, niepowtarzalny smak i aromat. Produkcja może być ciekawym hobby lub sposobem na dodatkowy zarobek. Kreatywność serowara może doprowadzić do wytworzenia sera o niepowtarzalnym smaku i aromacie. Każdy z nas ma przecież swój ulubiony twaróg czy ser żółty, który się nigdy nie znudzi. Początek drogi serowarskiej to produkcja na małą skalę, nie potrzeba drogiego sprzętu czy wielu inwestycji. Produkcja ma sprawiać przyjemność, a wyroby serowarskie zapewnić zadowolenie rodziny i klientów. Na początek trzeba dobrze poznać cały proces powstawania sera, popróbować kilkanaście razy, żeby wypracować własną recepturę. Gdy już to osiągniemy, nabędziemy wprawę, a sąsiedzi będą chcieli więcej naszych wyrobów, warto pomyśleć o odpowiednim opakowaniu i zarejestrowaniu działalności jako Rolniczy Handel Detaliczny (dla rolników) lub jako Działalność Marginalna, Lokalna i Ograniczona (dla pozostałych). ■

ETAPY PRODUKCJI RZEMIEŚLNICZEJ SERA TWAROGOWEGO:

1. Przygotowanie mleka – świeże, odstane 3 godziny, odgazowane.
2. Pasteryzacja – odmierzona ilość mleka podgrzewana jest w kotle serowarskim do temperatury 63-65°C przez 30 minut.
3. Schłodzenie mleka do temperatury mleka przed pasteryzacją, około 35°C.
4. Dodatek kultury serowarskiej w ilości 1 g na 100 l mleka.
5. Przemieszanie mleka.
6. Obniżenie się pH mleka z 6,8 do 4,5 pH, proces trwa około 0,5-1 godziny (fermentacja prosta).
7. Powstawanie aromatów mlekowych – fermentacja złożona.
8. Dodatek soli wapniowej – chlorku wapnia, wspomagającego koagulację białek kazeinowych mleka.
9. Dodatek odpowiedniej porcji podpuszczki,
10. Dokładne mieszanie, mniej więcej 1 minutę, w celu szybkiego rozprowadzenia podpuszczki.
11. Przykrycie mleka na pół godziny, żeby powstał skrzep.
12. Sprawdzenie jakości skrzepu.
13. Krojenie skrzepu za pomocą noża w kostkę 3 na 3 cm.
14. Zamieszanie pokrojonego skrzepu łyżką – powstanie gęstwy serowej,
15. Pozostawienie gęstwy na 10 minut by opadła na dno kotła.
16. Następnie podgrzewanie gęstwy serowej do około 40°C i wolne mieszanie.
17. Przemiana gęstwy serowej w kuleczki twarogowe.
18. Próba zlepiania ziarna dłonią, koniec ogrzewania.
19. Mieszanie gęstwy przez mniej więcej 10 minut.
20. Przerwanie mieszania, opadnięcie ziarna na dno kotła, czas 5 minut.
21. Usunięcie serwatki.
22. Napełnienie form serowarskich,
23. Prasowanie sera w formach – odciśnięcie nadmiaru serwatki.
24. Moczenie sera w solance, migracja soli, ujędrnianie sera.

KARP JEST PO TO, ABY GO ZJEŚĆ

Gospodarstwo rybackie Sylwii i Marcina Król położone jest w Sławnie, na jednym z najcenniejszych przyrodniczo terenach powiatu gnieźnieńskiego, na obszarach chronionych Natura 2000, na stawach Kiszkowskiach.

TEKST I ZDJĘCIA: MACIEJ ZIMNICKI | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTW

– Mamy około 200 hektarów własnych stawów, 40 hektarów jezior i 15 hektarów pól. Zakupiliśmy również spółkę rybacką i obecnie mamy łącznie około 1800 hektarów stawów – wylicza Marcin Król, właściciel gospodarstwa. – Dominującą rybą w naszej hodowli jest karp, stanowi około 80 procent wszystkich gatunków. Oprócz tego hodujemy także tołpygi, amury, ryby drapieżne takie jak sumy, szczupaki, sandacze, okonie. Mamy jeszcze lina, karasia, ale główną rybą jest karp – podkreśla hodowca.

Najbardziej pracowitym miesiącem w gospodarstwie jest październik i listopad, kiedy ryby są odławiane i są przetrzymywane w mniejszych stawach, zwanych magazynami. W tych stawach woda jest dobrze natleniona, cały czas się wymienia areatorami, jest napowietrzana, a ryba jest w nich przetrzymywana do grudnia, kiedy zaczyna się handel i transport do klientów. Sprzedaż karpia może trwać nawet do maja. Wszystko zależy od tego, jak szybko sprzeda się na stoły konsumentów.

STOŁÓWKA KORMORANÓW

Na pytanie, co jest najtrudniejsze przy hodowli ryb, pada natychmiastowa odpowiedź. – W ostatnim czasie problem z kormoranami. Jest ich coraz więcej, powodują bardzo duże straty. W tym roku we wrześniu i październiku obserwowaliśmy naloty na nasze stawy w liczbie 300-400 sztuk dziennie. Są w stanie w ciągu kilkunastu minut złowić rybę każdy – tłumaczy gospodarz i dodaje, że prawdopodobnie są to kormorany migrujące do nas z północy. – Mamy zezwolenie na płoszenie, mamy zezwolenie na odstrzał części osobników, ale niestety to są ogromne obszary, my gospodarujemy na powierzchni stawów powyżej 200 hektarów. Nie jesteśmy w stanie samodzielnie upilnować tak ogromnego terenu – zaznacza Marcin Król. Dodatkowo ptaki straszą ryby, które chowają się przed nimi blisko brzegu w trzcinach, raniąc się przy tym i narażając jednocześnie na choroby skóry. Stres powoduje również, że nie rozwijają się prawidłowo. Żaden

Sum albinos na wolności osiąga długość nawet 3 m i masę ponad 100 kg

Kiedy stawy zamarzają, ryby odławiane są z tak zwanych magazynów

Kości czaszki i kręgosłupa jesiotrów są zbudowane z pięciu rzędów kostny...

z drapieżników polujących na ryby, nawet bieliki, nie powoduje takich szkód w hodowli jak kormorany, które wracają pomimo strażów hukowych z rozmieszczonych na stawach specjalnych armatek.

INTERES OD ŚWIĘTA

Roczna produkcja karpia w Polsce wynosi około 20 tysięcy ton i w całości przeznaczona jest na krajowy rynek. To nie jest dużo, zważywszy na to, że karp wśród popularnych ryb jest najbardziej ekologiczną i jednocześnie naturalną rybą hodowlaną, ponieważ jego podstawowym pokarmem, niemal w 70 procentach jest pokarm występujący w dnie zbiornika. Głównie stanowi go plankton oraz larwy ochotkowatych, komarów. Hodowcy na stawach Kiszewskich dokarmiają ryby jedynie mieszankami zbóż.

Inne gatunki ryb, poza karpem, występujące w stawach, chociaż nazywane są „dodatkovymi”, to jednak ich hodowla jest pożyteczna dla gospodarstwa. Nie stanowią nadmiernego obciążenia nakładem pracy, a są bardzo cenne dla ekosystemu hodowli oraz wzbogacają ofertę handlową przedsiębiorstwa. Szczupak żywi się „chwastem rybnym”, który spływa z rzeki lub sam rozwija się w stawie, tołpyga – planktonem, a amur, oprócz paszy, zjada roślinność wynurzona.

RYBAK 24/7

Podobnie jak rolnik czy hodowca zwierząt, właściciel stawów nie ma wolnych dni w sezonie, nie wyjeżdża na urlop z rodziną. – Najwięcej pracy i wysiłku wymaga od nas przygotowanie stawu i jego ochrona. Niszczą je bobry, w okresie letnich prac trzeba uważać, aby nie utopił sprzętu w grząskim terenie. Zarówno w lecie jak i zimie może wystąpić tak

zwana przyducha – wymienia gospodarz. – Powodują ją upały, brak opadów lub słaba wentylacja pod zamrażającą taflą wody. Wtedy rybam brakuje powietrza do życia i rozwoju. Aby tego uniknąć, konieczne jest napowietrzanie stawów, ograniczenie karmienia ryb, przepompowanie wody z innych, bardziej obfitych w wodę stawów. Jednak nie zawsze jest to możliwe. Na przykład na największym stawie, który ma 68 hektarów i jest większy od jeziora Malta w Poznaniu, które ma 64 hektary, ciężko jest skutecznie podjąć działania ratujące hodowlę – wyjaśnia właściciel gospodarstwa.

Stawy wymagają nieustannych napraw i remontów. Te, które użytkuje małżeństwo Królów, zostały wybudowane w latach siedemdziesiątych, więc są stosunkowo nowe i zadbane. W Polsce do dzisiaj funkcjonują hodowle w stawach, które mają nawet kilkaset lat, a większość stawów funkcjonujących w Polsce powstała w okresie średniowiecza.

HODOWLA MUSI DOJRZEĆ

Blisko 90 procent ryb, które zostaną sprzedane tej zimy, rosło pod czujnym okiem gospodarza przez trzy lata. Osiągnęły już dojrzałość, są w pełni rozwinięte, a ich właściwości kulinarne są najlepsze.

– Największą satysfakcją z pracy rybaka są zdrowe ryby i wysoka cena sprzedaży. W tym roku cena detaliczna karpia powinna być niższa niż w roku ubiegłym. O cenie jednak decyduje podaż, a karpia raczej więcej, niż rok temu na rynku nie będzie. Pomimo, że importujemy także karpia z Czech i Litwy – prognozuje Marcin Król i podkreśla, że pasze, którymi karmione są ryby, były tańsze w tym roku niż w ubiegłym. ■

Czy wiesz, że..

Karp ma bogate wartości odżywcze i zdrowotne. Jest źródłem dobrze przyswajalnego białka, aminokwasów, fosforu, potasu, magnezu, wapnia i kwasów tłuszczowych omega-3.

Karp należy do produktów mało kalorycznych. Sto gramów mięsa dostarcza 100 kcal., czyli blisko pięciokrotnie mniej niż mięso wieprzowe.

Najbardziej wartościowy kulinarnie karp jest w wieku do trzech lat, kiedy osiąga dojrzałość płciową i osiąga wagę 2-2,5 kilograma. Ryba może jednak żyć nawet dwadzieścia lat i ważyć 30 kilogramów.

W Polsce funkcjonuje około 400 gospodarstw o łącznej powierzchni ponad 70 tysięcy hektarów, z czego użytkowanych jest około 75 procent. Hoduje się w nich głównie karpia i pstrąga w stawach ponad 400 gospodarstw. Oprócz karpia, najchętniej hodowany jest karaś, lin, amur, tołpyga, sum europejski, szczupak i sandacz.

Największa produkcja karpinowatych jest prowadzona w województwach południowych i centralnych.

WPŁYW ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO NA OCHRONĘ ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

Dziś coraz więcej wiemy o zależnościach występujących w przyrodzie. Możemy określić wpływ sposobu gospodarowania człowieka na ekosystem. Znany jest nam także wpływ stosowanych substancji chemicznych na środowisko naturalne. Ta wiedza niejako obliuguje człowieka do tego, aby zminimalizować negatywny wpływ własnej działalności na przyrodę i ekosystem, od kondycji którego zależy także nasz dobrostan.

AGNIESZKA MICHLIKA | POWIAT KONIŃSKI

Wraz z pojawieniem się i rozwojem kultury rolniczej, człowiek zaczął planować swoje działania i coraz bardziej opierał się na uprawie roli, a coraz mniej na zbieractwie. Przez wieki uprawa ziemi była prymitywna i dla ludzi fizycznie trudna. Aby wyżywić społeczność, trzeba było wiele trudu i ciężkiej pracy, wykonywanej prymitywnymi narzędziami, a i to często nie pozwalało najeść się wszystkim ludziom do syta. W miarę jak zwiększała się populacja, przybawało rąk do pracy, metody uprawy stawały się coraz doskonalsze, ale nadal nieobcy był ludziom głód.

REWOLUCJA PRZEMYSŁOWA

Tak było aż do rewolucji przemysłowej. Wtedy pojawiła się pierwsza mechanizacja w rolnictwie, niedługo potem rolnicy zaczęli używać środków chemicznych do zwalczania szkodników, patogenów i niepożądanych roślin w uprawach. Rewolucja przemysłowa przyspieszyła rozwój rolnictwa i pozwoliła na produkcję na coraz większą skalę. Większe arealy, ze względu na ich mniejszą bioróżnorodność, były bardziej narażone na szkodniki. Większe były również potencjalne koszty związane z takim zagrożeniem. To wymagało coraz większych dawek pestycydów i coraz szerszego spektrum ich działania, a także stosowania nawozów mineralnych przyczyniających się do zwiększania plonu.

Dziś borykamy się z następstwem nadmiernego stosowania sztucznych nawozów. Jest to spadek odczynu pH gleby. To, z kolei, powoduje mniejszą żyzność gleby i mniej dostępnych dla roślin substancji odżywczych, spadek pojemności buforowej i mniejszą odporność na suszę. Te zmiany spowodowały znaczną degradację środowiska glebowego i duże ograniczenie bioróżnorodności. Nawożenie mineralne powoduje zanieczyszczenie przez spływanie do wód azotu i fosforu, którego rośliny nie są w stanie przyswoić. Mamy wtedy do czynienia z eutrofizacją wód.

Z ODSIECZĄ EKOSYSTEMOWI

Dziś na odsiecz ekosystemowi rolniczemu przychodzi rolnictwo ekologiczne, które opiera się na zachowaniu zasobów przyrodniczych.

W rolnictwie ekologicznym stosuje się metody uprawy, których celem jest produkcja żywności przy zastosowaniu naturalnych substancji i procesów. Oznacza to, że rolnictwo ekologiczne ma mniejszy wpływ na środowisko, ponieważ sprzyja odpowiedzialnemu wykorzystaniu zasobów naturalnych, utrzymaniu różnorodności biologicznej, zachowaniu regionalnej równowagi ekologicznej, poprawie żyzności gleby oraz utrzymaniu jakości wody. Produkcja roślinna jest prowadzona bez użycia sztucznych nawozów i środków ochrony roślin. Aby to było możliwe stosuje się odpowiedni płodozmian, naturalne metody utrzymania żyzności gleb, odpowiednio dobiera się hodowane gatunki roślin i zwierząt. Odejście od konwencjonalnych metod uprawy wymaga czasu i większego nakładu pracy. Rośliny w okresie konwersji są pod większą presją szkodliwych czynników, przede wszystkim chwastów. Metody ograniczania zachwaszczenia są bardziej wymagające i powolne, w związku z tym muszą być przez rolnika systematycznie prowadzone.

RÓWNOWAGA BIOLOGICZNA KLUCZOWA

Bardzo ważną rolę w prowadzeniu gospodarstwa ekologicznego odgrywa dobrze ułożony płodozmian, w którym udział roślin motylkowych zapewni utrzymanie żyzności gleby. Podobne wyniki da stosowanie poplonów i nawozów naturalnych.

Stosowanie chemicznych środków ochrony roślin w rolnictwie ekologicznym jest zakazane, dlatego w gospodarstwie należy zachować jak największą bioróżnorodność dotyczącą zarówno gatunków uprawnych jak i towarzyszących. Wprowadzona równowaga biologiczna w środowisku, nie dopuszcza do niekontrolowanego i niebezpiecznego dla roślin rozwoju patogenów. Należy mieć na uwadze ochronę naturalnych wrogów szkodników roślin uprawnych między innymi przez tworzenie im sprzyjających warunków do ich występowania np. zakładanie żywopłotów, zadrzewień śródpolnych, budek lęgowych dla ptaków itp. Dlatego ważne jest, aby wokół obszarów gospodarowania znajdowały się też inne biotopy. Mają one bardzo korzystny wpływ na uprawy. Są rezerwuarem organizmów będących wrogami naturalnymi szkodników roślin rolniczych. Miedze i zadrzewienia śródpolne są miejscem występowania ptaków drapieżnych, płazów i gadów, które odgrywają ogromną rolę w eliminacji wielu szkodliwych gatunków, ślimaków, owadów oraz gryzoni z upraw rolniczych. Zadrzewienia zacieniają części pola, w okresach upałów rośliny są mniej narażone na palące słońce i dzięki temu, pozostając w dobrej kondycji, są bardziej odporne na szkodniki.

Miedze stanowią mechaniczną ochronę przed rozsiewaniem się nasion chwastów. Zarówno zadrzewienia i miedze zapobiegają erozji wietrznej, co pozwala na utrzymywanie żyzności gleby. Dodatkowo wysiewanie pasów kwietnych łączących różne biotopy wpływa na zwiększanie bioróżnorodności.

Te wszystkie działania umożliwiają produkcję żywności bez używania środków ochrony roślin i nawozów mineralnych.

Wszystkie te działania i zależności bazują na odnawialnych zasobach przyrodniczych.

Żywność ekologiczna produkowana jest w gospodarstwach, które dbają o trwałą żyzność gleby, czystość wód i zachowują naturalne środowisko dla przyszłych pokoleń. ■

Źródła:

https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organics-glance_pl

<https://www.cdr.gov.pl/images/Radom/ROLEKO/pliki/eco.pdf>

NARZĘDZIA WSPOMAGAJĄCE MONITORING AGROFAGÓW

Zasady i wytyczne integrowanej ochrony roślin kładą duży nacisk na wykorzystanie wszystkich możliwych i dostępnych metod mających na celu zahamowanie rozwoju populacji organizmów szkodliwych. Wybór metody powinien być poprzedzony monitorowaniem występowania organizmów szkodliwych.

TEKST I ZDJĘCIA: LIDIA SPYCHAŁSKA | POWIAT PLESZEWSKI

Monitoring agrofagów jest ważnym elementem integrowanej ochrony roślin, ponieważ stanowi podstawowe źródło danych o zagrożeniach dla roślin uprawnych ze strony agrofagów. Głównym zadaniem monitoringu agrofagów jest systematyczne prowadzenie lustracji pól podczas sezonu wegetacyjnego z wykorzystaniem narzędzi wspomagających obserwacje polowe.

PODSTAWOWE NARZĘDZIA WSPOMAGAJĄCE MONITORING AGROFAGÓW

Monitoring agrofagów wymaga znajomości wyglądu i biologii lustrowanych organizmów. Celem przeprowadzenia lustracji jest zatem odpowiednio szybkie zidentyfikowanie agrofaga, sprawdzenie progu ekonomicznej szkodliwości (według metodyki) i podjęcie decyzji o zastosowaniu odpowiedniej metody zwalczania.

Przystępując do monitorowania upraw, warto zaopatrzyć się w odpowiednie narzędzia ułatwiające obserwacje poszczególnych agrofagów.

• Lupa

Identyfikacja szkodliwych organizmów z wykorzystaniem lupy jest pomocna przy ocenie wizualnej i bezpośrednio na polu. Wykorzystujemy ją pod kątem obecności agrofagów, występowania osobników dorosłych, poczwerek larw czy ich jaj lub uszkodzeń powodowanych przez szkodniki czy choroby.

Wykorzystanie lupy do lustracji

• Binokular i mikroskop

Urządzenia do bardziej precyzyjnego rozpoznawania patogenów chorobotwórczych i szkodników.

• Czerpak entomologiczny

Jest najprostszą pułapką do odławiania owadów w różnych uprawach rolniczych, na przykład do kontroli skrzyplonek i ploniarki zbożówki na zbożach. Czerpakowanie polega na wielokrotnym energicznym pociąganiu po roślinach uprawnych raz w lewo raz w prawo. Otwór czerpaka powinien być zawsze zwrócony w kierunku ruchu. Najmniejsza liczba pociągnięć na jedną wynosi 25 razy. Można też strząsać wszystkie fitofagi ręką do czerpaka z określonej liczby roślin. Czerpakowanie lub strząsanie owadów wykonuje się w pasach brzeżnych pola w minimum 5 dowolnie wybranych punktach.

Żółte tablice lepowe

• Tablice barwne klejowe

Rolę wabiącą owady spełnia kolor żółty, biały czy niebieski. Pułapką w tym przypadku jest klej, którym pokrywa się powierzchnie chwytne. Tablice żółte stosujemy do kontroli lotu liczebności pryszczarka zbożowca, ploniarki zbożówki, stonki kukurydzianej, szkodników rzepaku.

- **Naczynia żółte**

Naczynia służące odławianiu owadów barwy żółtej. Najczęściej stosowane do monitorowania szkodników w uprawach rzepaku. Żółte naczynie wypełnione wodą z dodatkiem płynu zmniejszającego napięcie powierzchniowe ustawiamy około 20 metrów w głąb plantacji, zawsze na wysokości wierzchołków roślin. W miarę wzrostu roślin należy regulować wysokość ich umiejscowienia. Kontrola naczyń powinna odbywać się regularnie, minimum 2 razy w tygodniu o tej samej porze. Naczynia powinny mieć na krawędziach małe otworki, które zapobiegają przelewaniu wody.

Wykorzystanie żółtych naczyń

- **Test kopertowy**

Test pomocny przy podejmowaniu decyzji o potrzebie wykonania zabiegu na choroby fuzaryjne, przede wszystkim fuzariozę kłosów. Test jest łatwy i szybki do wykonania. W czasie trwania całej fazy kłoszenia zbóż pobiera się kilkadziesiąt kłosów z różnych miejsc pola. Kłosa rozkłada się na uprzednio zwilżonym materiale papierowym, składa się i umieszcza w torebce papierowej, a następnie do woreczka foliowego. Woreczek umieszcza się w ciemnym miejscu. Test najlepiej ocenić po 96 godzinach od momentu jego rozpoczęcia i następnie po 2-3 dniach. W przypadku pojawienia się, po upływie 96 godzin, objawów w postaci białej, watawatej grzybni z różowym odcieniem i buraczkowego zabarwienia na plewach lub obecności pomarańczowych „grudek”, są wskazania do wykonania zabiegu przeciwko fuzariozie kłosów. Test wyprzedza pojawienie się symptomów choroby na plantacji i pozwala na podjęcie decyzji o wykonaniu zabiegu.

- **Samołówki świetlne**

W samołówkach odłow motyli prowadzi się od wiosny do jesieni. Motyle odławia się w nocy od zmierzchu do wczesnego rana. Rolę wabiącą samołówki spełnia lampa jarzeniowa zasilana ze źródła prądu zmiennego. Pułapki stosowane są do kontroli lotu i liczebności omacnicy prosowianki czy rolnicy.

- **Pułapki feromonowe**

Są to pułapki, w których wykorzystuje się syntetyczne związki odpowiadające zapachowi substancji hormonalnych – feromonów, wydzielanych przez samice owadów, na które zdolne są reagować tylko samce tego samego gatunku. Pułapki są wykorzystywane przy monitoringu takich szkodników, jak omacnica prosowianka, stonka kukurydziana i rolnicy.

- **Aspirator Johsona**

Aparat wykorzystywany do odłowu mszyc. Pobiera próby systematycznie, zasysając duże ilości powietrza, w każdych warunkach atmosferycznych. Urządzenie określa migrację mszyc w promieniu 80 kilometrów.

- **Łapacze zarodników**

To różnego typu pułapki, które zasysają powietrze i znajdujące w nim zarodniki różnych patogenów chorobotwórczych. Pułapki są bardzo pomocne przy monitorowaniu na przykład obecności zarodników i frekwencji wirulencji mączniaka prawdziwego.

Umiejętne wykorzystanie obserwacji nad pojawieniem się i nasileniem występowania agrofagów, przyczynia się do zminimalizowania ryzyka ewentualnych szkód i wyeliminowanie nadmiernego i niepotrzebnego zastosowania środków ochrony roślin. ■

Źródła:

Anna Tratwal, Marek Korbas [dostęp 15 listopada 2023], Dostępny w Internecie: <https://www.agrofagi.com.pl/226,narzedzia-wspomagajace-monitorowanie-agrofagow>

Dr hab. Paweł Bereś, Łukasz Siekaniec, Łukasz Kontowski [dostęp 13 listopada 2023], Dostępny w Internecie: <https://www.farmer.pl/produkcja-roslinna/ochrona-roslin/narzedzia-wspomagajace-monitoring-szkodnikow,103523.html>

„Monitoring i prognozowanie Chorób i szkodników w uprawie zbóż i kukurydzy”, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oddział w Poznaniu, Poznań 2017

UPRAWA CHRZANU JAKO DODATKOWE ŹRÓDŁO DOCHODU

Aby pozyskiwać dodatkowe źródło dochodu w małych gospodarstwach rolnych szukamy takie rośliny, aby wymagały mniej nakładów finansowych na założenie plantacji, zmniejszenie kosztów pracowników najemnych oraz możliwości zbytu produktu w handlu detalicznym oraz przetwórstwa. Do takiej rośliny należy właśnie uprawa chrzanu.

DANUTA MATUSZEWSKA | POWIAT KOLSKI

Wydatki poniesione na zakup sadzonek, nawożenie, przygotowanie pola, zwraca się w pierwszym roku po posadzeniu. Chrzan jest rośliną wieloletnią. Na danym polu może być do 4 lat dając wysokie plony nawet do 6 ton z ha. Przechowując chrzan dłużej na danym polu zmniejsza się plon ze względu na drobnienie korzenia, zwiększone ryzyko występowania szkodników i chorób.

Dlatego też przed nami czas do wiosny przemyślenia i podjęcia decyzji o uprawie chrzanu.

Najlepszy okres do sadzenia chrzanu jest wczesna wiosna. Gdzie jest wilgotno i szybko się ukorzenia. Jest rośliną, której system korzeniowy rozwija się dość intensywnie w gruncie.

Uprawiając chrzan należy wybrać takie stanowisko, aby roślina szybko rosła, dając wysokie plony gleba powinna być przepuszczalna i bogata w składniki mineralne. Może też być gleba piaszczysta albo piaszczysto-gliniasta, ale zasobna w próchnicę, PH gleby 5,5-6,5.

Przed posadzeniem dobrze jest zastosować nawożenie organiczne (obornik) w dawce 30-50 t/ha oraz zastosować siarczan amonu w dawce 150kg/ha

Sadzenie odbywa się ręcznie lub mechanicznie. Chrzan uprawia się na zagonach w rozstawie 70-75 cm i odległość 15 cm między sadzonkami.

Podczas sadzenia musimy pamiętać, aby sadzić ukośnie tak aby górna część korzeni znajdowała się około 3 cm pod ziemią. Sadzonki powinny być dobrej jakości bez uszkodzeń o wymiarach 25 cm wysokości i 1 cm średnica grubości korzenia. Na obsadzenie 1 hektara potrzebne jest 700 do 1400 sadzonek jest to uzależnione od zagęszczenia plantacji.

Należy pamiętać, aby nie sadzić chrzanu po roślinach kapustnych, bo może sprzyjać zwiększeniu niektórych chorób i szkodników. Najlepszym przedplonem jest owies.

Decydując się na uprawę warto zastosować odmianę Alpo, która jest rośliną najmniej wymagającą na nawożenie mineralne, posiada prosty korzeń bez bocznych odnóg korzeniowych. Korzeń chrzanu jest koloru białego ma bardzo włóknisty miąższ.

Posadzony wiosną, w momencie pojawienia na powierzchni zielonych liści o lekko ząbkowanych krawędziach, świadczy o przyjęciu sadzonki.

Wtedy należy plantację zasilić nawozami azotowymi/mocznik w dawce 150 kg/ha i ponownie w czerwcu nawozami

do listnymi np. Krystalon zielony oraz siarczan magnezu. Nawożenie należy zakończyć na 10 dni przed zbiorem.

Aby plantacja nie była zachwaszczona można zastosować po posadzeniu preparat Stomp Agna 455CS w dawce 2 l/ha.

Tak jak inne rośliny uprawne chrzan też atakują szkodniki i występują choroby. Najgroźniejszą chorobą jest Bielik krzyżowych, który atakuje liście, pędy i kwiatostany.

Charakterystyczne są liściach są guzowate wyrostki, a także oliwkowo żółte plamy.

Następną chorobą są; mączniak prawdziwy i mączniak rzekomy.

Pojawia się na liściach w postaci białego lub białoszarego nalotu, efektem choroby jest żółknięcie liści.

Na plantacji może pojawić się również biała plamistość chrzanu, septorioza czy też werticitoza chrzanu.

Skutecznymi środkami do zwalczania chorób są prawie wszystkie preparaty grzybobójcze.

Plantacje mogą również atakować szkodniki śmietka kapuściana i pchełka chrzanowa. Zwalczanie szkodników musi nastąpić w momencie ich pojawienia ponieważ żer larw powoduje gnicie, więdnienie i usychanie roślin. Najlepszymi preparatami do zwalczania szkodników jest Karate Zenon o50SC w dawce 0,25l/ha oraz Mospilan 20SP w dawce 125g/ha.

Nie w odpowiednim momencie przystąpienie do zwalczania chorób i szkodników powoduje zmniejszenie plonu, co wpływa na pozyskany dochód.

Zbiór chrzanu odbywa się pod koniec lipca, a początek sierpnia gdzie głównymi odbiorcami w tym czasie są przetwórnice produkujące ogórki, gdzie chrzan jest jako dodatek smakowy do kiszenia oraz sprzedaż na rynkach lokalnych. Zbiór dokonuje się mechanicznie za pomocą koparko-wyorywacza i podajnika taśmowego. Gdzie następnie przekłada się do skrzynek i przewozi się do magazynu w celu oczyszczenia z pozostałości liści i piasku.

Drugiego zbioru dokonuje się na początku października też dla przetwórstwa, oraz pozyskuje się boczne i mniejsze korzenie jako sadzonki do nowych nasadzeń.

Cena pozyskanej sadzonki wynosi od 40-50 gr/ za szt. Według danych cena w tym roku za 100 kg korzenia chrzanu płacono 360 zł, a więc można powiedzieć, że produkcja chrzanu jest opłacalna.

foto: Adobe Stock

Warto też podkreślić, że chrzan dobrze zimuje w gruncie, jest w pełni mrozoodporny nie wymaga okrywy na zimę

Chrzan jako roślina znany był już starożytnym Egipcjanom, i Rzymianom, a w Polsce był już znany w średniowieczu jako przyprawa i jako roślina lecznicza.

Chrzan jest jednym z najbardziej wartościowych pod względem odżywczym warzywem przyprawowym. Ma naturalny ostry charakterystyczny smak za który odpowiadają glikozyd sinigryna i olejki eteryczne. W 100g świeżego korzenia zawartych jest 56-77 g wody, 15-23 węglowodanów, 0,3-0,98 g cukru proste, 1,6-3,1 g białka, 1,7 tłuszcze, zawiera wapń, żelazo, magnez, fosfor, potas sód i siarkę. Korzenie i liście zawierają także znaczną ilość białka. Chrzan należy do bezkonkurencyjnych warzyw bogatych w witaminę C bo w 100g korzenia jest 76-250 mg, jest też doskonałym źródłem witaminy z grupy B, E oraz PP.

Dodatkowo posiada silne działanie grzybobójcze i bakteriobójcze dlatego też chrzan miał i będzie miał zapotrzebowanie jako środek konserwujący. Doskonale nadaje się do peklowania mięsa. Ma również zastosowanie w medycynie ludowej stosowany przy stanach zapalnych korzonków nerwowych i bólach mięśniowych, a także zastosowanie wewnętrzne przy uciążliwym kaszlu, katarze czy też zapaleniu oskrzeli.

Dlatego też zachęcam do uprawy mało wymagającej rośliny, a jednocześnie posiadającej duże zapotrzebowanie w gospodarstwach domowych jak i w przetwórstwie. ■

Źródła:

Artykuł czasopismo Rolnicze rok 2019

AKTUALNA SYTUACJA ASF W POLSCE I NA ŚWIECIE

Afrykański pomór świń to poważna choroba wirusowa świń domowych i dzików, która stanowi poważne zagrożenie dla produkcji trzody chlewnej. Przez ponad trzydzieści lat po odkryciu w Afryce, wirus występował jedynie we wschodniej i południowej jej części, skąd uważa się, że pochodzi.

SŁAWOMIR BŁASZAK | POWIAT ŚREDZKI

Zdolność wirusa sprawczego do przetrwania przez długi czas w surowych lub niedogotowanych produktach wieprzowych umożliwiła mu szerokie rozprzestrzenianie się poprzez podróże i handel w Afryce Subsaharyjskiej i na innych kontynentach. W drugiej połowie XX wieku wirus spowodował epidemie w większości krajów afrykańskich, w których hoduje się świnię, a także w kilku krajach europejskich, na dwóch wyspach karaibskich i w Brazylii. Na przełomie wieków został wytępiony we wszystkich krajach pozaafrykańskich z wyjątkiem włoskiej wyspy Sardynii. W 2007 roku afrykański pomór świń przybył do Republiki Gruzji, a następnie podstępnie rozprzestrzenił się na inne kraje Zakaukazia, Rosję oraz niektórych jej sąsiadów. W 2014 r. dotarł do krajów bałtyckich i Polski poprzez zakażone dziki i zadomowił się w kilku populacjach dzików, których zwalczenie jest trudne.

ROLA CHIN

Ostatnio, w 2018 r., pierwsze ogniska choroby zgłoszono w Chinach, gdzie żyje połowa światowej populacji świń, a choroba rozprzestrzeniła się z niespotykaną szybkością w całym Chinach i kilku innych krajach w regionie, w tym na wyspach Filipin, Indonezji, Timorze i Papua Nowa Gwinea. Wydarzenia te stworzyły nowe wyzwania w zakresie kontroli, niektóre z nich są podobne do sytuacji w Afryce, gdzie biedni ludzie polegają na świniami chowanych na własny użytek, aby zaspokoić swoje potrzeby i gdzie świnię mogą być również ważne społecznie i kulturowo. Ponownie podkreśla się kluczową rolę, jaką człowiek odgrywa w utrzymywaniu i rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń na świecie.

DEFINICJA

Afrykański pomór świń (ASF) jest śmiertelną chorobą świń domowych i dzików euroazjatyckich, wywoływaną przez unikalny wirus DNA. Jest jedynym członkiem swojej rodziny i jedynym znanym arbowirusem DNA. Utrzymuje się w cyklu leśnym pomiędzy kleszczami miękkimi a guźcami zwyczajnymi, które zamieszkują swoje nory w dużej części Afryki Wschodniej i Południowej. Istnienie tego cyklu oraz duża liczba genotypów p72 występujących na tym obszarze wskazują, że jest to najbardziej prawdopodobny obszar pochodzenia ASF, z którego następnie rozprzestrzenił się on na inne części kontynentu afrykańskiego i świata.

STAN OBECNY

Pomimo ciągłych i obiecujących wysiłków na rzecz opracowania szczepionki, obecny stan ASF pod względem narzędzi

zarządzania jest taki, że nie ma szczepionki ani leczenia. Ponieważ wirus pozostaje endemiczny u swoich leśnych żywicieli, infekcji nie można wykorzenić z podregionu, a epidemie w wyniku przeniesienia się z cyklu leśnego występują, gdy nie jest zapewniona odpowiednia separacja między świniami dzikimi i domowymi. Jednakże w krajach, w których stosunkowo duża liczba świń trzymana jest w tradycyjnych systemach wolnowybiegowych lub w gospodarstwach małorolnych o niskim bezpieczeństwie biologicznym, wirus ASF rozprzestrzenia się niezależnie od żywicieli leśnych, których w wielu przypadkach można spotkać jedynie w wyznaczonych obszarach chronionych, gdzie nie ma świń domowych.

TRENDY I WYZWANIA DLA KONTROLI

Chociaż ASF występuje endemicznie u świń domowych w wielu krajach, w których wiadomo lub uważa się, że cykl leśny istnieje, w Botswanie, Namibii, Republice Południowej Afryki i Zimbabwie do niedawna występowały jedynie sporadyczne ogniska obejmujące pojedyncze gospodarstwa lub wioski, które można było przypisać do przeniesienia z cyklu leśnego. Ostatnio, z wyjątkiem Botswany, w której żyje bardzo niewiele świń, w krajach tych wystąpiły ogniska choroby u świń domowych, które albo nie były związane z cyklem leśnym, albo mogły zostać zainicjowane w wyniku przeniesienia się z cyklu leśnego, ale następnie znacznie rozprzestrzeniły się wśród świń domowych.

Jest prawdopodobne, że przejście od izolowanych ognisk związanych z cyklem leśnym do zauważalnego zaangażowania świń domowych na obszarach wcześniej nie dotkniętych chorobą można przypisać wyraźnemu wzrostowi produkcji trzody chlewnej, głównie przez drobnych producentów trzody chlewnej. Dane dostępne w Republice Południowej Afryki wskazują, że liczba gospodarstw domowych utrzymujących świnię niemal się podwoiła w latach 2011-2016, a około 90 procent z nich trzymało 10 lub więcej świń. Już wcześniej zauważono, że wzrostowi pogłowia świń w Afryce Subsaharyjskiej towarzyszył wzrost liczby ognisk ASF.

Kontrolowanie wirusa w cyklu świń domowych stwarza inne wyzwania niż zapobieganie rozprzestrzenianiu się wirusa z cyklu leśnego, co zwykle polega po prostu na zapewnieniu odpowiedniego oddzielenia świń od guźców. W Afryce cykl krajowy jest w dużej mierze napędzany ubóstwem wśród hodowców trzody chlewnej produkujących trzodę na własne potrzeby. Aby czerpać zyski ze swoich świń, rolnicy ci uciekają się do praktyk sprzyjających rozprzestrzenianiu się wirusa, takich jak pozwalanie świnom

na poszukiwanie padliny lub karmienie ich odpadami, niewdrażanie nawet podstawowych środków bezpieczeństwa biologicznego, kupowanie świń możliwie najtaniej z niepewnych źródeł, niezgłaszanie chorób oraz sprzedaż świń, gdy tylko jedna świnią wykaże objawy ASF. Zapewnienie zachęt do zmian jest najważniejszym wyzwaniem dla kontroli ASF w tym regionie.

SYTUACJA W POLSCE

W Polsce pierwsza identyfikacja wirusa ASF miała miejsce w lutym 2014 r. w próbce pobranej od martwego dzika znalezionej 900 m od granicy z Białorusią w rejonie hajnowskim w województwie podlaskim. Do 31 sierpnia zdiagnozowano kilka kolejnych przypadków u dzików oraz dwa ogniska w przydomowych fermach trzody chlewnej, wszystkie w pobliżu granicy z Białorusią. Pierwsze 18 miesięcy obecności wirusa w Polsce charakteryzowało się powtarzającymi się introdukcjami wirusa przez dziki w pobliżu granicy z Białorusią, po czym choroba powoli rozprzestrzeniła się na terenach gęsto zaludnionych przez dziki, które odegrały dominującą rolę w utrzymywaniu się wirusa. Z raportów dla OIE wynika, że w kolejnych latach choroba rozprzestrzeniła się na sąsiednie powiaty na wschodniej granicy Polski. Pierwsze ogniska u dzików i świń domowych w województwie lubelskim na południu i mazowieckim na zachodzie zgłoszono w 2016 r., następnie w regionie Warmińsko-Mazurskim na północy u dzików w 2017 r. i świń domowych w 2018 r. Zgłoszono kilka ognisk w gospodarstwach domowych świń z Podkarpacia na południe od Lubelszczyzny w 2018 r. Wirusy o genotypie II wyizolowane z próbek pobranych od dwóch dzików na Litwie i dwóch w Polsce wykazały wariant identyczny z izolatami z Białorusi i Ukrainy, jednak nie udało się potwierdzić pochodzenia wirusów, ponieważ według doniesień ten sam wariant dość szeroko krążył w południowej i środkowej Rosji od 2012 r. Do 2018 roku ASF występował jedynie w zakażonych powiatach na wschodzie Polski. Konieczność zapobiegania przeniesieniu zakażenia u dzików na nowe obszary w wyniku działalności człowieka została przewidziana w czteroletnim badaniu epidemiologicznym ASF u dzików w Polsce. Natomiast w 2019 r. zarażone dziki stwierdzono w województwie lubuskim na zachodzie Polski w pobliżu granicy z Niemcami, w odległości ponad 500 km od zakażonych powiatów wschodnich, a następnie w sąsiednim województwie wielkopolskim. Kolejno zgłoszono dwa ogniska ASF na komercyjnych fermach trzody chlewnej w zachodniej części Polski. Pierwszy miał miejsce w województwie lubuskim i dotyczył ponad dwadzieścia tysięcy świń w gospodarstwie towarowym 66 km od granicy niemieckiej, zgłoszono, że w pobliżu chlewni widziano zwłoki dzików. Kolejną informację o potwierdzeniu ogniska ASF w gospodarstwie towarowym w Wielkopolsce koło Poznania, niecałe 150 km od granicy z Niemcami odnotowano w kwietniu 2020 r. Jest oczywiste, że ogniska te nie mogły być spowodowane naturalnymi migracjami dzików, a jedynym przekonującym wyjaśnieniem są działania antropogeniczne.

Realne szanse na ograniczenie dalszego rozprzestrzeniania się ASF wśród dzików poprzez strategię szczepień są raczej znikome i nie powinny być brane pod uwagę w ciągu najbliższych 10 lat. Ostatnie doniesienia ze Stanów Zjednoczonych Ameryki (USA) rzucają światło na potencjalny rozwój szczepionki ASF, jednak nadal nie ma informacji na temat potencjalnej możliwości spełnienia wszystkich ograniczeń bezpiecznej i ochronnej szczepionki. Tylko wspólna i intensywna praca międzynarodowych zespołów badawczych, posiadających doświadczenie w zaawansowanych

foto: Adobe Stock

metodach inżynierii genetycznej oraz wiele badań klinicznych na reprezentatywnej liczbie świń, może w przyszłości zagwarantować opracowanie skutecznej szczepionki przeciwko ASF.

Z tych powodów nie ma wątpliwości, że dziki pozostaną głównym rezerwuarem ASF przez wiele lat w wielu krajach dotkniętych Afrykańskim Pomorem Świń, w tym w Polsce. Wydaje się, że obecny model kontroli populacji dzików nie jest wystarczająco skuteczny i nie daje szans na wyłknięcie ASF z populacji dzików. Bez szybkiej i kompleksowej zmiany środków zwalczania ASF liczba regionów dotkniętych ASF będzie stale rosła, powodując rosnące ryzyko przeniesienia wirusa z dzików na świnię domową.

Podsumowując, warto przypomnieć, że Polska była jednym z krajów, które w ramach Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE) zabiegały o to, aby być krajem z ASF w populacji dzików, ale wolnym od ASF u świń domowych. Z kolei OIE przyjęła w maju 2017 r. regulację prawną, która stanowi, że krajem wolnym od ASF jest kraj wolny od tej choroby przez co najmniej 12 kolejnych miesięcy w pogłowie świń. Kilka krajów skorzystało z tej ścieżki prawnej, niestety nie dotyczy to Polski. Wreszcie, niedawno opublikowane dane wskazują, że ostateczne oddzielenie częstości występowania ASF w populacji dzików i świń nie jest możliwe. ■

Źródła:

Z Pejsak, M Trusczyński, K Niemczuk, E Kozak, I Markowska-Daniel - Epidemiologia afrykańskiego pomoru świń w Polsce od wykrycia pierwszego przypadku

Z Pejsak, K Niemczuk, M Frant, M Mazur, M Pomorska-Mól, A Zietek-Barszcz - Cztery lata afrykańskiego pomoru świń w Polsce. Nowe spojrzenie na epidemiologię i prognozowanie przyszłego rozprzestrzeniania się chorób

K Śmietanka, G Wóźniakowski, E Kozak, K Niemczuk, M Frączyk, Ł Bocian, A Kowalczyk, Z Pejsak - Epidemia afrykańskiego pomoru świń, Polska, 2014–2015

NIEWIDZIALNY WRÓG W GOSPODARSTWIE. JAK UNIKNAĆ CHORÓB ODZWIERZĘCYCH?

Praca w gospodarstwie rolnym wymaga wiele uważności. Jej brak może doprowadzić nie tylko do typowych dla rolników i hodowców problemów, ale także zderzyć ich z wrogiem jakiego najmniej się spodziewają. Niewidzialnego gołym okiem i bardzo niebezpiecznego. Z antropozoonozą, czyli chorobą odzwierzęcą.

FILIP RDESIŃSKI | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTW

Antropozoonozy występują pod wieloma postaciami. Mogą być wirusami, pasożytami, grzybicami czy pajęczakami. Łączy je to, że potrafią przenosić się ze zwierząt na człowieka. Nie zawsze człowiek jest ich typowym czy też ostatecznym żywicielem. Nie oznacza to jednak, że nie potrafią wywołać w naszych organizmach prawdziwego spustoszenia. Dlatego tak ważna jest ochrona przed nimi lub umiejętność szybkiego rozpoznania typowych dla nich objawów.

WŚCIEKLIZNA

Najbardziej rozpowszechnioną, jedną z najstarszych i najniebezpieczniejszą jest wścieklizna. W momencie, w którym neurotropowy Lyssavirus dotrze do układu nerwowego zwierząt stałocieplnych oznacza to dla nich wyrok śmierci. Pojawiają się takie objawy jak światłowstręt, niechęć do przyjmowania wody i pokarmu, dreszcze, zwiększona ciepota ciała, ślinotok a w zależności od typu przebiegu choroby agresja i nadpobudliwość lub skrajna apatia i ociężałość. Okres wylęgania wirusa trwa zazwyczaj od 14 do 90 dni. Głównym roznosicielem choroby są przede wszystkim myszy, szczury, nornice czy nietoperze. Dla człowieka jednak, to nie one a drapieżniki takie jak psy, lisy, koty czy jenoty stanowią największe zagrożenie. Źródłem zakażenia dla ludzi jest bowiem przeważnie rana spowodowana ugryzieniem. Wirus znajdujący się w ślinie zakażonych osobników wnika do tkanek miękkich i stamtąd przedostaje się do układu nerwowego. Dlatego niezwykle ważne jest unikanie kontaktu z dzikimi zwierzętami i bezpańskimi psami. Zabezpieczenie ogrodzenia gospodarstwa przed wejściem na jego teren takich zwierząt. Obowiązkowe szczepienie psów i kotów. Natomiast zaobserwowanie każdego przypadku agresywnie zachowującego się zwierzęcia lub ewidentnie chorego i apatycznego należy zgłaszać Państwowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej. Ważne też, aby nie usuwać rozrzuconych w lasach i na terenach wiejskich szczepionek dla dzikich zwierząt. Mają one zazwyczaj postać brunatnych kostek. A co jeśli już jakieś zwierzę nas pokąsa? Należy natychmiast dezynfekować ranę i zgłosić się do lekarza. Niezbędne jest bowiem szybkie i kilkukrotne podanie szczepionki, która zapobiegnie namnażaniu się wirusa. Ważne jest też odłowienie zwierzęcia, które zostanie poddane kwarantannie i badaniom na obecność

wirusa, a w razie jego wykrycia eutanazji. Nigdy jednak nie róbmy tego sami. Wezwijmy Policję, Straż Gminną lub Państwową Stację Sanitarnej Epidemiologicznej.

TOKSOPLAZMOZA

Toksoplazmoza, czyli choroba wywołana pierwotniakiem *Toxoplasma gondii*, to przede wszystkim choroba kotowatych. To koty bowiem stanowią żywiciela ostatecznego dla tego pasożyta. Zarażone nim osobniki są osowiałe, osłabione, nie chcą przyjmować pokarmów, wykazują bolesność brzuszna, a ich organizm wymęczony jest częstymi biegunkami. Zarówno człowiek jak i zwierzęta gospodarskie mogą także zarazić się tym pierwotniakiem stając się dla niego żywicielem pośrednim. Wiele osób zarażonych przechodzi toksoplazmozę bezobjawowo. Zdarza się jednak, że przy osłabionym organizmie choroba przechodzi w ostry stan. Wówczas objawia się powiększonymi węzłami chłonnyymi i długotrwałą podwyższoną temperaturą ciała. Oocysty toksoplazmozy mogą też gromadzić się w niektórych organach zaburzając ich pracę. Często są to gałki oczne, co może prowadzić do zmętnienia oka, pogorszenia wzroku, a nawet jego utraty. Leczenie toksoplazmozy polega na długotrwałym podawaniu antybiotyku i monitorowaniu poziomu przeciwciał obecnych w krwi. Wbrew powszechnej opinii to nie kontakt z odchodami kotów jest głównym źródłem zakażenia człowieka. O wiele częściej zarażamy się jedząc niemyte owoce i warzywa. Oocysty mogą być bowiem obecne w glebie lub brudnej wodzie, w której potrafią przetrwać ponad rok. Z powodzeniem są też roznoszone przez muchy. Nie oznacza to, że jest to wyłącznie choroba brudnych rąk. Pierwotniakiem możemy też się zarazić spożywając surowe, niebadane mięso. Jego obróbka termiczna eliminuje pasożyta.

TOKSOKAROZA I BĄBLOWICA

Toksokaroza, to choroba wywołana glistą *Toxocara*. Rozwija się ona głównie w organizmach psów i kotów. Niekiedy potrafi także zaatakować ludzi czy zwierzęta gospodarskie. Predyspozycją do zarażenia u człowieka jest osłabiony organizm. U swoich głównych żywicieli wywołuje bardzo szeroki zakres objawów, ponieważ w różnych stadiach rozwoju pojawia się zarówno w krwi, płucach jak i przewodzie pokarmowym. U ludzi obserwowane są głównie problemy z wątrobą

i przewodem pokarmowym. Glista najczęściej roznoszona jest przez muchy. Walka z nią polega głównie na myciu rąk, pożywieniu, unikaniu bezpośredniego kontaktu z odchodami i regularnym odrobaczaniu zwierząt gospodarskich. Przy czym częste odrobaczanie szczególnie istotne jest w przypadku młodych osobników. Dużo większy problem dla człowieka może stanowić zarażenie się larwalną postacią *Echinococcus granulosus* lub *Echinococcus multilocularis*, czyli tasiemca. Wywołana nią bąblowica nie jest bowiem w przypadku ludzi prosta do wyleczenia. Tasiemcem zarażamy się niezwykle rzadko. Nie jesteśmy bowiem jego żywicielem typowym i ostatecznym. Tymi są psy, koty czy lisy. Zwierzęta gospodarskie, takie jak krowy, owce, kozy, czy świnie podobnie jak człowiek stanowią dla pasożyta żywiciela okazjonalnego i pośredniego. W przypadku żywicieli ostatecznych tasiemiec objawia się biegunką, wymiotami i wydalaniem fragmentów pasożyta w kale. Jego wyleczenie jest proste i wymaga podania celowanych leków. U żywicieli pośrednich w przypadku zakażenia larwy pasożyta wędrującej krwioobiegiem mogą zagnieździć się w różnych częściach ciała. Może to być wątroba, śledziona, płuca, mózg czy gałki oczne. Zagnieźdzone larwy tworzą wokół siebie specyficzną torbiel wypełnioną płynem, nazywaną bąblem. Jej usunięcie wymaga interwencji chirurgicznej. Niekiedy umiejscowienie torbieli wyklucza możliwość operacji, a tasiemiec uszkadza zagnieźdzony organ. Chcąc uniknąć zrażenia tasiemcem należy regularnie odrobaczać żyjące w gospodarstwie psy i koty oraz myć ręce po kontakcie ze zwierzętami. Należy też myć warzywa i owoce. Bezwzględnie należy myć płody runa leśnego, ponieważ zarażone tasiemcem lisy mogą rozsiewać obficie jego jaja wśród jagód, brusznicy czy poziomek.

BRUCELOZA, LISTERIOZA, SALOMONELLOZA

Chorobami odzwierzęcymi możemy też zarazić się spożywając lub produkując mleko i sery. Do zakażenia dochodzi poprzez brak zachowania podstawowych zasad higieny. Nie odkażanie i nie mycie dojarek, nie używanie rękawic ochronnych, przechowywanie produktów w niewłaściwych warunkach, brak regularnego czyszczenia boksów zwierzęcych, czy nie reagowanie na objawy chorobowe zwierząt. Patogenem, który najczęściej przenosi się na człowieka jest w tym wypadku pałeczka *Salmonelli*. Zarażony nią człowiek doznaje silnych objawów chorobowych z przewodu pokarmowego. Wymiotów, bólów brzucha i biegunki. *Salmonelloza* potrafi błyskawicznie doprowadzić do odwodnienia organizmu i konieczności pilnej hospitalizacji. Biegunka, wymioty i gorączka występująca po spożyciu produktów nabiałowych może też oznaczać zarażenie *Listeriozą*. Nie przebiega ona tak gwałtownie jak *Salmonelloza*, ale jest równie niebezpieczna. Może bowiem prowadzić do zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i posocznicy. Narażone na zarażenie pałeczką *Listeria monocytogenes* są przede wszystkim dzieci, osoby starsze i z osłabioną odpornością. W ich przypadku nie zaleca się podawania do spożycia niepasteryzowanego mleka i produktów z niego wytworzonych. *Listeriozę* leczy się antybiotykoterapią. Surowe mleko i jego pochodne mogą być też źródłem zakażenia *Brucełozą*. Bakteria *Brucelli* po wnikięciu do ludzkiego organizmu daje w pierwszej kolejności objawy silnej gorączki i zajęcia węzłów chłonnych. W dalszym przebiegu zakres objawów jest bardzo szeroki od bolesności stawowo-mięśniowej, zaburzeń słuchu, objawów neurologicznych, po ból jąder, biegunkę do zapalenia mózgowo-rdzeniowego włącznie. W Polsce choroba jest dość rzadko spotykana u zwierząt hodowlanych, ze względu na stosowanie podstawowych standardów sanitarno-higienicznych.

Najczęściej przywożona jest z ciepłych krajów spoza Unii Europejskiej, gdzie do zakażenia dochodzi po spożyciu sprzedawanych na ulicy potraw z produktów niewiadomego pochodzenia. Wywołuje ona wówczas tzw. gorączkę maltańską. W naszym kraju *Brucełozę* roznosić mogą jednak dzikie zwierzęta, takie jak sarny, dziki, czy jelenie. Dlatego warto izolować zwierzęta gospodarskie od kontaktu z dziką zwierzyną i nie spożywać nieprzebadanej dziczyzny.

ORNITOZA I PTASIA GRYPA

Źródłem zakażeń chorobą odzwierzęcą może też być ptactwo. W przypadku hodowców gołębi, kur czy kaczek największe zagrożenie wywołuje *Chlamydia psittaci*, znana jako ornitoza lub papuzica. Człowiek zaraża się nią poprzez drogi oddechowe wdychając pył z wyschniętych odchodów ptasich. U ptaków chorobę rozpoznaje się poprzez obserwację utraty apetytu, biegunki, czy apatię. U ludzi choroba wywołuje w pierwszej kolejności gorączkę i dreszcze, a także nieprzyjemny kaszel z krwiopluciem. W zaawansowanych przypadkach prowadzi do zajęcia serca, sepsy lub uszkodzenia wątroby. *Ornitozę* leczy się antybiotykami. Uniknąć jej można głównie poprzez regularne czyszczenie i wietrzenie ptasich boksów. Największe emocje wśród ludzi wywołuje natomiast wirus H5N1 znany jako ptasia grypa. Jest on bardzo niebezpieczny dla człowieka, ale do zakażeń nim dochodzi niezwykle rzadko. Zakażony nim człowiek zazwyczaj dostaje silnego zapalenia płuc i niewydolności szeregu organów wewnętrznych. Zainteresowanie wirusem ptasiej grypy wynika głównie z jego potencjału epidemicznego, podobnego do tego, którego doświadczyliśmy w przypadku koronawirusa. Na ten moment powszechne zagrożenie wirusem H5 czy H7 dotyczy przede wszystkim ptactwa. W formie łagodnej tej choroby ptactwo wykazuje apatię i zmniejszenie liczebności znoszonych jaj. Ostra forma stanowi jednak wyrok dla całego stada. Ptaki doznając wielonarządowej niewydolności padają jeden po drugim w ciągu 48 godzin od zarażenia. Dbając o zdrowie ptaków hodowlanych oraz minimalizując szanse przeniesienia się groźnego wirusa na człowieka należy przede wszystkim izolować kontakty ptactwa hodowlanego od wędrownego, będącego głównym rozносителеm grypy.

Pracując w gospodarstwie i mając stały kontakt ze zwierzętami możemy zarazić się także szeregiem innych chorób odzwierzęcych. *Leptospirozę*, gruźlicę, gardiozę, świerzbowcem, nużeńcem, boreliozą, włośnicą. Nie sposób tu wymienić wszystkich. Zawsze jednak warto pamiętać o zagrożeniu z ich strony dla naszego zdrowia i życia. Chronić nas przed nimi będzie przestrzeganie podstawowych zasad higieny, unikanie kontaktu z dziką zwierzyną, regularne szczepienia i opieka weterynaryjna zwierząt gospodarskich, unikanie spożywania nieprzebadanego mięsa, surowego mleka i jego przetworów, brudnych warzyw i owoców oraz duża uważność, która pozwoli nam reagować na szereg niebezpiecznych zjawisk prowadzących do zakażenia zwierząt i ich opiekunów. ■

RĘCZNIE MALOWANE

Wywiad z panią Julią Tabaką

WYWIAD PRZEPROWADZIŁ: ZBIGNIEW BRĘKLEWICZ

ZDJĘCIA Z ARCHIWUM JULITY TABAKI

Dzisiaj rozmawiamy z Panią Julią Tabaką, gospodynią z Trzuskolonia, która zachwyciła swoim talentem jury konkursu plastycznego dla kół gospodyń wiejskich „Polska od kuchni”. Proszę zdradzić nam jak „od kuchni” wyglądał ten konkurs i Pani droga na szczyt?

To był konkurs KGW, dostałam się jako przedstawicielka KGW w Trzuskoloni, do którego należę, startowaliśmy w konkursie artystycznym, którego tematem głównym był „obiad niedzielny”, wymyśliłam właśnie, że będziemy startować z moją zastawą, którą malowałam na ten konkurs,

Zanim nastąpił etap ogólnopolski, trzeba było mierzyć się z innymi artystkami z Wielkopolski?

Dokładnie tak. Najpierw prezentowałam moją zastawę w Ostrowie Wielkopolskim, a potem dzięki decyzji jury pojechałam walczyć do stolicy i udało się, nasze KGW zdobyło I miejsce, cudowne uczucie, wielka radość.

Miejsce finału konkursu wszystkim mieszkańcom naszego kraju kojarzy się z rywalizacją?

Tak, konkurs był zorganizowany na Stadionie Narodowym, było tam bardzo dużo osób, była Telewizja Polska, było dużo sławnych ludzi, którzy zasiadali chociażby w jury.

Konkurencja była z pewnością duża? Jakie prace były jeszcze prezentowane?

Było dużo scenek rodzajowych, prezentacji zespołów folklorystycznych. Cieszyło nas, że inne uczestniczki ogólnopolskiego etapu oglądając naszą prezentację, mówiły „no to my musimy jechać do domu”. Więc nie tylko jury, ale także inne osoby, które brały udział w konkursie były zafascynowane moją pracą. Oprócz tego był prowadzony konkurs „mis wdzięku” do 45 lat i „mis wdzięku” powyżej 45 lat, konkurs artystyczny i oczywiście konkurs kulinarny.

Spotykacie się panie na różnego rodzaju wydarzeniach. Co można powiedzieć o uczestnictwie w takim Kole Gospodyń Wiejskich? Czy jest to dobra forma samorealizacji?

Tak, myślę, że to dobra forma samorealizacji, tym bardziej dla kobiet ze wsi, KGW pozwala nam wychodzić ze swoich gospodarstw do miasta i tam pokazywać nasze talenty.

KGW zawsze kojarzone były z kulinariami. Pani udowodniła, że to tylko jeden z elementów waszej działalności.

Dokładnie tak! Coraz częściej oprócz kulinariów to właśnie zespoły śpiewacze, taneczne, jak również rękodzieło zyskują na popularności. Są doceniane przez różnego rodzaju odbiorców.

W pani przypadku rękodzieło to pasja czy sposób na życie?

Na razie to pasja, chociaż bardzo bym chciała to rozkręcić. Może w przyszłości będzie to już mój sposób na życie.

Czy dałoby się z tego żyć?

Powiem tak, rękodzieło przeżywa teraz rozkwit, bo ludzie szukają wyjątkowych i niepowtarzalnych produktów, gdzie widać, że ktoś włożył trochę serca. Ludzie lubią przedmioty unikatowe.

A jak maluje się na porcelanie?

Są do tego dedykowane specjalne farby, tak samo do drewna, do tkanin. Po malowaniu porcelanę trzeba wypalić. Co istotne, teraz można zrobić to w zwykłym piekarniku w 150°C i spokojnie można używać jej na co dzień, chociaż ja nie zalecam mycia takich naczyń w zmywarce.

Malowanie na porcelanie to niejedyny Pani artystyczny zajęcie?

Tak, teraz już maluję na wszystkim od tkanin, przez porcelanę, a skończywszy na drewnie. W okresie przedświątecznym maluję na bombkach. Uwielbiam tematy wiejskie, takie sielskie sceny. Robię wszystko z miłości do wsi, dlatego też na zwyczajnej zastawie były namalowane chatki Puchatka, chata pod strzechą, gąski, płotek, sielska łąka i właśnie to musiało zachwycić jury konkursu.

Skąd zainteresowanie właśnie tego rodzaju sztuką?

To tak jak mówię z miłości do wsi i zwyczajnie to zawsze lubiłam, to zawsze mi gdzieś w głowie siedziało, a że lubię tematy sielskie: ptaszki, gąski i chaty pod strzechą i łąki, takie polne kwiaty, to tak właśnie wszystko powstaje.

A czy ma Pani jakieś artystyczne wykształcenie?

Z wykształcenia jestem terapeutą zajęciowym. W swojej pracy mam takie zajęcia jak np. malowanie na szkle. W rozwinięciu mojej pasji pomógł mi również internet i pewne zdarzenia losowe w moim życiu. Kilka lat temu zachorowałam i nie mogłam pomagać mężowi w gospodarstwie. Wolne chwile wykorzystywałam wtedy do rozwijania swojej artystycznej pasji.

Jak się Pani czuje jako najlepsza artystka ludowa w Polsce?

To cudowne uczucie, chociaż do tej pory do mnie to nie dociera. Pamiętam tylko, że podczas wręczania nagrody łyzy same cisnęły mi się do oczu, byłam bardzo szczęśliwa. Otrzymałam 10.000 złotych, które przekazałam Kołu Gospodyń Wiejskich w Trzuskoloni. Pieniądze przeznaczymy m.in. na wspólne wyjazdy.

A jakie są Pani marzenia związane z rękodziełem?

W chwili obecnej pracuję na półproduktach. Kupuję gotową ceramikę do malowania i wypalania w piecu. Marzy mi się kupno profesjonalnego pieca, abym mogła wyrabiać ceramikę od podstaw, potem malować czy szklić. Malowanie wtedy byłoby fajniejsze i przynosiłoby jeszcze więcej satysfakcji.

Pewnie po wygranej w ogólnopolskim konkursie zainteresowanie Pani pracą stało się zdecydowanie większe. Czy Pani rękodzieło dobrze się sprzedaje?

W chwili obecnej bardzo dobrze, mam stronę na Facebooku i zaczynam działać na Instagramie, nie narzekam, mam trochę zleceń, chociaż wolę coś tworzyć niż pracować pod zamówienia.

Jaką radę dałaby pani osobom, które chciałyby, ale boją się wyjść ze swoim talentem do ludzi?

Nie bać się, robić swoje. Jestem osobą skromną, cichą, uwagi i komentarze chociażby internautów dotyczą mnie, przeżywam to, ale to przechodzi, lubię tworzyć i robię to!

A czy miała pani swój wernisaż?

Tak, miałam za namową p. Tomasza, sołtysa z Żydowa, mały wernisaż. Pomalowałam też przystanki autobusowe w Gębarzewie – tam motywem była łąka makowa. Jest to bardzo satysfakcjonujące, bo każdy, kto tamtędy przejeżdża, widzi moją pracę. Zaczęłam być rozpoznawalna, udzielałam wywiadów... to daje dużą radość!

Julita Tabaka.

 Art ręcznie malowane u Julki

CHROŃMY JEŻE

W Polsce można spotkać dwa podobne do siebie gatunki jeża. Jeż wschodni występuje na terenie całego kraju, a jeż zachodni spotykany jest w zachodniej części Polski. Obydwa gatunki są objęte częściową ochroną.

TEKST I ZDJĘCIA: ANNA NOSEK | POWIAT GOSTYŃSKI

Aby chronić jeże, ustanowiono szereg zakazów. Należą do nich między innymi chwytanie i przetrzymywanie zwierząt oraz zakaz niszczenia lub uszkodzania ich schronisk.

CO Z MŁODYMI?

Młode języki pojawiają się już w połowie maja, a ostatnie legi mogą się odbywać nawet na początku jesieni. Najczęściej rodzi się od 2 do 6 młodych. Przez pierwsze 4 tygodnie matka karmi je jedynie własnym mlekiem i w tym czasie ukrywają się w przygotowanym przez nią gnieździe. Potem maluchy są już na tyle duże, że matka zaczyna je wyprowadzać na nocne spacerki, podczas których poznają okolicę i uczą się zdobywać pokarm. Robią to samodzielnie, matka jedynie dba o ich bezpieczeństwo i odpowiednie „łowisko”. Kiedy młode osiągną wiek 7-8 tygodni, jeżowa mama pozwala im na swobodę w poruszaniu, aby zdobywały nowe terytoria. Cała opieka nad młodymi od początku do końca spoczywa jedynie na samicy. Można śmiało powiedzieć, że ojcowie jeże nie biorą udziału w wychowaniu, a ich rola kończy się w momencie zapłodnienia.

BARDZO WAŻNE SCHRONIENIE NA ZIMĘ

Jeże to ssaki prowadzące nocny tryb życia. Są one często spotykane w parkach, zieleńcach czy ogrodach. Najbardziej sprzyjającym typem ogrodu do bytowania jeży jest ogród wiejski o charakterystycznej swobodnej formie, gdzie ogromną rolę odgrywa zieleń, a materiałem, z którego zbudowana jest większość małej architektury ogrodowej jest drewno. Dodatkowo rośliny kwitnące od wiosny do jesieni oraz rośliny liściaste, co ma wielki wpływ na zwierzęta bytujące w tym otoczeniu m.in. właśnie jeże.

Jeśli zobaczymy, że jeż szuka schronienia w naszym ogrodzie, starajmy się go nie płoszyć. Jeż to ssak odżywiający się głównie owadami, ślimakami, dżdżownicami i małymi gryzoniami. Z tej przyczyny jest naszym sprzymierzeńcem w ogrodzie, warto więc umożliwić mu znalezienie schronienia, czy to przez pozostawienie sterty liści lub gałęzi, czy przez ustawienie specjalnego domku dla jeża. Jeże zaczynają poszukiwania miejsca na zimowy sen po spadku temperatury otoczenia do 10-15°C oraz zgromadzeniu odpowiednich zapasów tłuszczu. Kiedy jesienią zaczyna spadać temperatura i przyroda przygotowuje się do nadejścia zimy, jeże bardzo intensywnie żerują, aby zgromadzić jak największą ilość tłuszczu, który pozwoli im przetrwać do wiosny. Jako że nie są to zwierzęta stadne ani zbyt towarzyskie, każdy jeż musi poszukać schronienia sam. Jest to bardzo trudne i odpowiedzialne zadanie, bo od tego zależy przetrwanie

niekiedy i sześciu najchłodniejszych miesięcy roku. To dla jeży, zwłaszcza młodych, najtrudniejszy okres w życiu, bardzo często są zbyt młode, aby dać sobie radę z takim zadaniem. Podczas pierwszej zimy ginie nawet do 70% młodych.

Jeśli jeż przetrwa zimą, będzie on naturalnym sprzymierzeńcem w walce ze szkodnikami bytującymi w naszym otoczeniu. Chcąc zwabić jeża do naszego ogrodu przed zimą, pamiętajmy, że najlepiej czuje się on w ogrodzie naturalnym, gdzie drzewa zrzucają liście dając mu schronienie, a rośliny tworzą liczne zakamarki.

DOMEK DLA JEŻA

Jeśli nie jesteśmy w stanie zapewnić jeżowi naturalnego schronienia w naszym ogrodzie, można zbudować domek dla jeża będący dobrą alternatywą dla naturalnego stosu gałęzi i liści. Domek dla jeża powinien znajdować się w spokojnym miejscu ogrodu. Wykonujemy go z drewna, a wymiary takiego schronienia to około 35 cm wysokości, do 50 cm długości i szerokości, może on posiadać przedsionek, co utrudni dostęp jego wrogom. Domek jesienią powinien być wypełniony sianem.

Warto jeszcze raz podkreślić fakt, że jeż jest gatunkiem chronionym, a my, zapraszając go do swojego ogrodu, powinniśmy zadbać o to, by nie spotkało go tu nic złego z naszej strony. Uważajmy, aby jeż nie spotkał na swojej drodze naszego psa. Używając kosiarki, zwracajmy uwagę na to, by go nie zranić, zabezpieczajmy oczka wodne i nie stosujmy środków chemicznych. Jeże są także jednymi z najczęstszych ofiar kolizji z samochodami. Dlatego jadąc samochodem wzdłuż parków czy ogrodów, warto zachować szczególną ostrożność, nie tylko ze względu na jeże, ale również inne zwierzęta.

Jeżeli spotkasz jeża rannego, ze znaczną ilością pasożytów lub aktywnego podczas mrozów lub kiedy występuje pokrywa śnieżna, skontaktuj się z najbliższym ośrodkiem zajmującym się pomocą dziko występującym zwierzętom. Ich wykaz można znaleźć na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. ■

Źródła :

<https://www.gov.pl/web/rdos-katowice/uwaga-na-jeze>

<https://jerzydlajezy.com/jez-w-wielkim-miescie/>

„Kwitnący Ogród” Vladimir Molzer

„Encyklopedia Ogrody” Michał Mazik

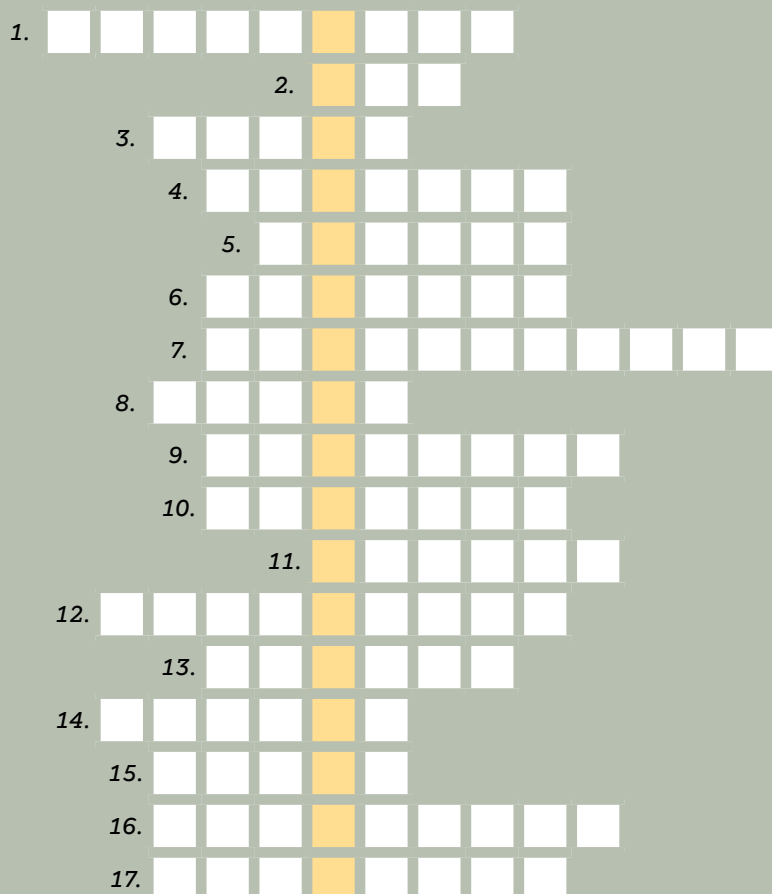
„Tradycyjne ogrody przyjazne naturze i krajobrazom” Justyna Rymon Lipińska

KĄCIK ROZRYWKI

Zapraszamy do nowego kącika rozrywki, rozwiązania w następnym numerze.

Życzymy dobrej zabawy!

PATRYK CHABASIŃSKI | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Drzewo owocowe o małych ciemnoczerwonych owocach z pestką w środku, znacznie słodszych niż owoce wiśni
2. Wykastrowany samiec bydła domowego wykorzystywany dawniej w pracach polowych
3. Państwo położone w Azji Południowej na Morzem Arabskim i Zatoką Bengalską, na południe od Himalajów
4. Maszyna rolnicza do spulchniania gleby na głębokości większej niż 40 cm
5. Palna, bezbarwna ciecz otrzymywana w wyniku fermentacji alkoholowej, wykorzystywana m.in. w przemyśle spożywczym
6. Warstwa podskórna tkanki tłuszczowej z grzbietu, boków lub tylnej części tułowia świni domowej
7. Proces wytwarzania przez rośliny i inne organizmy zawierające chlorofil/bakteriochlorofil związków organicznych z dwutlenku węgla i wody przy udziale światła
8. Najdłuższa francuska rzeka
9. Podgrzany napój alkoholowy z czerwonego wina, bardzo często spożywany w okresie bożonarodzeniowym
10. Przyprawa z wysuszonego, aromatycznego ziela lebiodki pospolitej, popularna w kuchni włoskiej
11. Popularne warzywo o intensywnym zapachu, wywołujące łzawienie podczas krojenia
12. Budynek służący dawniej do przechowywania zboża
13. Wywodząca się z pustynnych terenów Ameryki Środkowej i Południowej roślina o zgrubiałych pokrytych kolcami łodygach
14. Rejon w północno-wschodniej Polsce, słynący z licznych jezior
15. Płyn przeznaczony do konsumpcji przez człowieka, w którym oprócz wody występują inne składniki
16. Oszklone, zamknięte pomieszczenie przeznaczone do uprawy roślin
17. Potrawa przyrządzona z płatków owsianych i mleka (lub wody)

GOŁĄBKI

700 g mielonej wieprzowiny z łopatki

200 g ryżu

główka białej kapusty

160 g koncentratu pomidorowego

3 jajka

1 cebula

2 ząbki czosnku

sól

pieprz

majeranek

1 łyżeczka cukru

3 szklanki zimnej wody

Wyciąć z kapusty głąb i zagotować. Ryż ugotować do miękkości w osolonej wodzie i odstawić do wystygnięcia. Teraz przygotowujemy farsz do gołąbków. Obieramy cebulę i kroimy w drobną kosteczkę, czosnek przeciskamy przez praskę. Mieszymy zmielone mięso razem z cebulą, czosnkiem, jajkami oraz mieszanką przypraw: pieprzem, solą, majerankiem, łyżeczką cukru. Po dokładnym wymieszaniu dodajemy wystudzony ryż oraz szklankę wody. Wyrabiamy do uzyskania jednnorodnej konsystencji. Nakładamy farsz na liście i dokładnie zawijamy. Następnie podsmażamy gołąbki na małym ogniu około 5 minut. Mieszamy koncentrat z wodą i wlewamy do wstępnie podsmażonych gołąbków. Dusimy na wolnym ogniu około 35-40 minut do miękkości. Smacznego!

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 1 z siedzibą w Czarnkowie

powiat chodzieski	ul. Mostowa 9, 64-800 Chodzież	672 810 278	chodziej@wodr.poznan.pl
powiat czarnkowsko-trzcianecki	ul. Kościuszki 88, 64-700 Czarnków	67 21 66 550	czarnkow_trzcianka@wodr.poznan.pl
powiat piłski	ul. Wojska Polskiego 49B/6, 64-920 Piła	67 214 46 96	pila@wodr.poznan.pl
powiat złotowski	ul. 8-go marca 5, 77-400 Złotów	672 635 319	zlotow@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 2 z siedzibą w Sielinku

powiat grodziski	ul. Mossego 9, 62-065 Grodzisk Wlkp.	614 448 288	grodzisk@wodr.poznan.pl
powiat międzychodzki	ul. Daszyńskiego 12, 64-400 Międzychód	957 482 968	miedzzychod@wodr.poznan.pl
powiat nowotomyski	ul. Parkowa 2, Sielinko, 64-330 Opalenica	614 473 658	nowytomysl@wodr.poznan.pl
powiat szamotulski	Gałowo, ul. Wierzbowa 12, 64-500 Szamotuły	612 920 669	szamotuly@wodr.poznan.pl
powiat wolsztyński	ul. Żeromskiego 16, 64-200 Wolsztyn	683 842 458	wolsztyn@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 3 z siedzibą w Gołszynie

powiat gostyński	ul. Kolejowa 15, 63-800 Gostyń	797 501 688	gostyn@wodr.poznan.pl
powiat kościański	ul. Bernardyńska 2, 64-000 Kościan	655 121 936	koscian@wodr.poznan.pl
powiat leszczyński	ul. Towarowa 1, 64-100 Leszno	655 200 040	leszno@wodr.poznan.pl
powiat rawicki	Gołszyn 60, 63-940 Bojanowo	655 456 463	rawicz@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 4 z siedzibą w Poznaniu

powiat obornicki	ul. Sądowa 5, 64-600 Oborniki	612 960 589	oborniki@wodr.poznan.pl
powiat poznański	ul. Sieradzka 29, pokój 122, 60-163 Poznań	618 630 424	poznan@wodr.poznan.pl
powiat średzki	ul. Libelta 2, 63-000 Środa Wlkp.	612 854 491	sroda@wodr.poznan.pl
powiat śremski	ul. Sikorskiego 21, 63-100 Śrem	612 835 525	srem@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 5 z siedzibą w Gnieźnie

powiat gnieźnieński	ul. Roosevelta 114, III piętro, 62-200 Gniezno	614 264 830	gniezno@wodr.poznan.pl
powiat słupcki	ul. Traugutta 80, 62-400 Słupca	632 771 538	slupca@wodr.poznan.pl
powiat wągrowiecki	ul. Grunwaldzka 30, 62-100 Wągrowiec	672 689 241	wagrowiec@wodr.poznan.pl
powiat wrzesiński	ul. Kaliska 1, 62-300 Września	614 360 788	wrzesnia@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 6 z siedzibą w Koninie

powiat kolski	ul. Prusa 14, 62-600 Koło	632 616 815	kolo@wodr.poznan.pl
powiat koniński	ul. Hurtowa 1, 62-510 Konin	632 438 557	konin@wodr.poznan.pl
powiat turecki	ul. Nowa 22, 62-700 Turek	632 784 717	turek@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 7 z siedzibą w Marszewie

powiat jarociński	Al. Niepodległości 19A, 63-200 Jarocin	627 473 805	jarocin@wodr.poznan.pl
powiat kaliski	ul. Kolegialna 4, 62-800 Kalisz	627 575 423	kalisz@wodr.poznan.pl
powiat krotoszyński	ul. Polna 16, 63-700 Krotoszyn	627 252 774	krotoszyn@wodr.poznan.pl
powiat pleszewski	Marszew 25, 63-300 Pleszew	627 427 359	pleszew@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 8 z siedzibą w Ostrowie Wielkopolskim

powiat kępiński	ul. Przemysłowa 1A, 63-600 Kępno	627 820 510	kepno@wodr.poznan.pl
powiat ostrowski	ul. Grabowska 93, 63-400 Ostrów Wlkp.	627 356 622	ostrow@wodr.poznan.pl
powiat ostrzeszowski	ul. Zamkowa 17, 63-500 Ostrzeszów	627 301 936	ostrzeszow@wodr.poznan.pl